

পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি)

লামডিং আঞ্চলিক, নগাঁও দক্ষিণ সংমণ্ডল
উত্তর অসম চক্ৰ

ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা (২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (JFMC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু (CML)]

জুলাই, ২০১৬

Approved

DFO
Divisional Forest Officer
Nagaon South Division
Hojai.

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূর্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূর্ণ নাম
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্রান্সিচ ডি ডেভেলপমেন্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটী কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰত (এব'ত পভাটী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাটী লাইন)
চি এম এল (CML)	শুদ্ধ বিস্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেল এণ্ড লাইভলিহ্বড)
কম্পেল'	শুদ্ধ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট
(COMPELO)	(কনছালিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'-প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহ্বড অপৰাচুনিটিজ)
ডি এফ অ' (DFO)	বন সংমণ্ডল বিষয়া (ডিভিজনেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ইডি চি (EDC)	পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি (ইক' ডেভেল'পমেন্ট কমিটী)
ইপি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এন্ট্ৰি পইণ্ট এন্টিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন সংৰক্ষণ আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এক্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপার্টমেন্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইট এক্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৱাই পি (FYP)	পঞ্চ বাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (ফাইভ ইয়োৰ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	সেউজ গৃহ গেছ (গ্ৰীন হাউচ গেছেছ)
জি অ' আই (GOI)	ভাৰত চৰকাৰ (গভৰ্ণমেন্ট অব' ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টাৰ
আইআইআই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইন্ডাবিপ্ৰিনিআৰষ্পিপ)

পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি

নগঁও দক্ষিণ বন সংমণ্ডল, লামডিং আঞ্চলিক

১০ বছৰৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিরোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	৪
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	৬
৩	জীৱিকাৰ সুবিধা (সন্তোষনীয়তা) বিশ্লেষণ	১২
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৬
৫	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৭
৬	পৰিশিষ্ট-১ জীৱিকা সৃষ্টিৰ কাৰ্যসূচীৰ বাবে চিনান্ত কৰা হিতাধিকাৰীৰ তালিকা। ক) মৌ পালন	৩৫

১। ভূমিকা

প্রকল্পটোৰ সম্পর্কে	<p>অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্রকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন্ত ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটি কনজাৰ্ভেচন)ৰ লক্ষ্য হৈছে— ‘নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্রহণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহুৰূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহমুখী সুসংহত পৰিকল্পনাবে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।’ প্রকল্পটোৰ লক্ষ্য হিচাপে কোৱা হৈছে— ‘বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতত্ত্বক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।’</p> <p>এই প্রকল্পটোলৈ মূলতঃ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্রাণ্সিচ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্রান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্রকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সময় আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো দায়িত্ব বহন কৰিছে আছাম প্ৰজেক্ট অন্ত ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভার্চিটি কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটীয়ে।</p>
ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	<p>বজাৰৰ সন্তোষীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্রকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদৰ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সন্তোষীয়তাৰ প্রতি লক্ষ্য বাখি বৰ্তমানে উপলক্ষ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰাৰো প্ৰয়োজন।</p> <p>প্রকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্রতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনস্টিটিউট অব এণ্ট'প্ৰিনিভ'শিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু ‘চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ’ ফাইনেল এণ্ড লাইভলিহৰ্ড’ (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছালিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহৰ্ড অপচুনিটিজ)’ চমুকে কম্পেল।</p> <p>প্রকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে ‘গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান। বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।’ বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্রকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।</p>
পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা	<p>অসমৰ হোজাই জিলাত অৱস্থিত পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ জৰিয়তে গাঁওবাসীৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিস্তৃত বিশ্লেষণ এই নথিত সম্পৰিষ্ঠ হৈছে। এই জে এফ এম চিৰ উভয় অসম বন চক্ৰ, নগাঁও দক্ষিণ বন সংমণ্ডলৰ অন্তৰ্গত। পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত সম্প্ৰদায়সমূহৰ সবিশেষ উল্লেখ কৰা হৈছে।</p>

এই ক্ষুদ্র পরিকল্পনা গাঁওখনত বাস করা সম্প্রদায়সমূহৰ পুৰুষ আৰু মহিলাসকলৰ
দ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুন মাহত ইণ্ডিয়ান ইনসিটিউট অব
এণ্ট'প্ৰিনিউ'ৰশিপ, গুৱাহাটীৰ বিশ্ববিদ্যালয় আৰু সম্প্ৰদায়টোৱে গ্ৰহণ কৰা
অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পি আৰ এ)ৰ জৰিয়তে এই নথি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।
প্ৰকল্প নিৰ্দেশনা অনুসৰি আই আই ই-এ এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা সংযোজিত কৰিছে। এই
নথি গ্ৰহণৰ বাবে আলোচনা কৰি চূড়ান্ত কৰা হৈছিল ২০১৬ চনৰ জুলাইত।

২। পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা

অৱস্থিতি	<p>দক্ষিণ নগাও বন সংমণ্ডলৰ অধীনৰ, লামডিং সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ অন্তৰ্গত এখন গাঁৱৰ বাসিন্দাক সামৰি পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) গঠন কৰা হয়। উক্ত জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত এলেকা অসমৰ হোজাই জিলাৰ লামডিং ৰাজহ চক্ৰৰ অন্তৰ্গত।</p> <p>পৰিশিষ্ট ১ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।</p>																								
মূল তথ্য	<p>জে এফ এম চিৰ মূল তথ্যসমূহ তলত দিয়া হ'ল।</p> <p>তালিকা-ক : জে এফ এম চিৰ মূল তথ্যসমূহ।</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>জে এফ এম চিৰ নাম</td><td>পটুপথাৰ</td></tr> <tr> <td>বাসস্থান</td><td>পটুপথাৰ</td></tr> <tr> <td>ৰাজহ গাঁৱৰ নাম</td><td>পটুপথাৰ</td></tr> <tr> <td>গাঁও পথঘায়ত/ভি চি ডি চি</td><td>পূব লামডিং গাঁও পথঘায়ত</td></tr> <tr> <td>ৰাজহ চক্ৰৰ নাম</td><td>লংকা</td></tr> <tr> <td>জিলা</td><td>হোজাই</td></tr> <tr> <td>বন সংমণ্ডল</td><td>দক্ষিণ নগাও</td></tr> <tr> <td>বন আঞ্চলিক</td><td>লামডিং</td></tr> <tr> <td>বন লাট</td><td>বৰলাংফুৰ</td></tr> <tr> <td>গঠনৰ বৰ্ষ</td><td>২০০৭-২০০৮</td></tr> <tr> <td>জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমাৰ বৰ্ণনা</td><td> <p>তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে :</p> <p>উন্নৰ : লামডিং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল</p> <p>দক্ষিণ : খৃষ্টানবস্তি</p> <p>পশ্চিম : মুৰাবস্তি</p> <p>পূব : বৰলাংফুৰ নৈ আৰু কাৰ্বি আংলং সীমান্ত</p> </td></tr> <tr> <td></td><td> <p>উৎস : জে এফ এম চি তথ্য আৰু ২০১৬ বৰ্ষ জুনত হোৱা পি আৰ এ অনুশীলনৰ আলোচনা।</p> <p>অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য ১ তালিকা ১(পৰিশিষ্টত সন্ধিবিষ্ট)</p> </td></tr> </tbody> </table>	জে এফ এম চিৰ নাম	পটুপথাৰ	বাসস্থান	পটুপথাৰ	ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	পটুপথাৰ	গাঁও পথঘায়ত/ভি চি ডি চি	পূব লামডিং গাঁও পথঘায়ত	ৰাজহ চক্ৰৰ নাম	লংকা	জিলা	হোজাই	বন সংমণ্ডল	দক্ষিণ নগাও	বন আঞ্চলিক	লামডিং	বন লাট	বৰলাংফুৰ	গঠনৰ বৰ্ষ	২০০৭-২০০৮	জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমাৰ বৰ্ণনা	<p>তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে :</p> <p>উন্নৰ : লামডিং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল</p> <p>দক্ষিণ : খৃষ্টানবস্তি</p> <p>পশ্চিম : মুৰাবস্তি</p> <p>পূব : বৰলাংফুৰ নৈ আৰু কাৰ্বি আংলং সীমান্ত</p>		<p>উৎস : জে এফ এম চি তথ্য আৰু ২০১৬ বৰ্ষ জুনত হোৱা পি আৰ এ অনুশীলনৰ আলোচনা।</p> <p>অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য ১ তালিকা ১(পৰিশিষ্টত সন্ধিবিষ্ট)</p>
জে এফ এম চিৰ নাম	পটুপথাৰ																								
বাসস্থান	পটুপথাৰ																								
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	পটুপথাৰ																								
গাঁও পথঘায়ত/ভি চি ডি চি	পূব লামডিং গাঁও পথঘায়ত																								
ৰাজহ চক্ৰৰ নাম	লংকা																								
জিলা	হোজাই																								
বন সংমণ্ডল	দক্ষিণ নগাও																								
বন আঞ্চলিক	লামডিং																								
বন লাট	বৰলাংফুৰ																								
গঠনৰ বৰ্ষ	২০০৭-২০০৮																								
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমাৰ বৰ্ণনা	<p>তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে :</p> <p>উন্নৰ : লামডিং সংৰক্ষিত বনাঞ্চল</p> <p>দক্ষিণ : খৃষ্টানবস্তি</p> <p>পশ্চিম : মুৰাবস্তি</p> <p>পূব : বৰলাংফুৰ নৈ আৰু কাৰ্বি আংলং সীমান্ত</p>																								
	<p>উৎস : জে এফ এম চি তথ্য আৰু ২০১৬ বৰ্ষ জুনত হোৱা পি আৰ এ অনুশীলনৰ আলোচনা।</p> <p>অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য ১ তালিকা ১(পৰিশিষ্টত সন্ধিবিষ্ট)</p>																								

<p>কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p>	<p>পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।</p> <p>তালিকা-খ : কার্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>সভাপতিৰ নাম</td><td>ইৰা দাস</td></tr> <tr> <td>সদস্য সচিবৰ নাম</td><td>দিলীপ বৰা, বন বিষয়া ১</td></tr> <tr> <td>কোষাধক্ষৰ নাম</td><td>অৰবিন্দ দাস</td></tr> <tr> <td>কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>পুৰুষ : ৭, মহিলা : ৩</td></tr> <tr> <td>সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>৭০</td></tr> </tbody> </table> <p>উৎস : জে এফ এম চিৰ তথ্য।</p>	সভাপতিৰ নাম	ইৰা দাস	সদস্য সচিবৰ নাম	দিলীপ বৰা, বন বিষয়া ১	কোষাধক্ষৰ নাম	অৰবিন্দ দাস	কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ : ৭, মহিলা : ৩	সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	৭০
সভাপতিৰ নাম	ইৰা দাস										
সদস্য সচিবৰ নাম	দিলীপ বৰা, বন বিষয়া ১										
কোষাধক্ষৰ নাম	অৰবিন্দ দাস										
কার্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ : ৭, মহিলা : ৩										
সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	৭০										
<p>পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁওখনি</p>	<p>গাঁওখনত বাস কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা হৈছে ৭০টা। মহিলা মুৰব্বী থকা পৰিয়াল গাঁওখনত নাই। গাঁওখনৰ মুঠ জনসংখ্যা হৈছে ৩৮৭জন। ইয়াৰে ২৩১জন পুৰুষ আৰু ১৫৬গৰাকী মহিলা। মুঠ জনসংখ্যাৰ সিংহভাগেই হিন্দু ধৰ্মৰ আৰু সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ। বঙালী আৰু বিহাৰী সম্প্ৰদায়ৰ অনুসৃচিত জাতিৰ কিছুসংখ্যক পৰিয়ালেও বাস কৰে এই অঞ্চলত।</p> <p>উপৰোক্ত তথ্যৰ অধিক বিৱৰণৰ বাবে তালিকা-২ চাব পাৰে।</p> <p>ইয়াৰ পৰা জনা যায় যে :</p> <p>১) প্রতিটো পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা হৈছে গেৰাকী।</p> <p>২) গাঁওখনৰ লিংগ অনুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৬৭৫গৰাকী মহিলা।</p>										
<p>শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ</p>	<p>পটুপথাৰ গাঁৰৰ ৭৭ শতাংশতকৈ অধিক লোক শিক্ষিত বুলি চিহ্নিত। গাঁওখনৰ অধিকাংশ লোকেই বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। আনন্দাতে, তুলনামূলকভাৱে কমসংখ্যক পৰিয়ালত মহাবিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষাপ্রাপ্তি সদস্য আছে।</p> <p>জীৱিকা উন্নয়নৰ দক্ষতাসমূহক বিভিন্ন ধৰণেৰে সামৰি লোৱা হৈছে। আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক— এই দুই ধৰণৰ জীৱিকা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী জে এফ এম চিৰখনত গ্ৰহণ কৰি আহা হৈছে। পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়নৰ অৰ্থ হৈছে পৰম্পৰাগতভাৱে পোৱা দক্ষতা। তলত উল্লেখ কৰা ক্ষেত্ৰসমূহত বিভিন্নজনৰ পৰম্পৰাগত দক্ষতা দেখা পোৱা যায় :</p> <p>(ক) খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণ</p> <p>(খ) কৃষিকাৰ্য</p> <p>(গ) কাঠমিন্দী</p> <p>(ঘ) চিলাই কাৰ্য</p> <p>সমগ্ৰ দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী প্ৰসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। কিন্তু এনে কোনো কাৰ্যসূচীৰ পৰা</p>										

	এতিয়ালৈকে গাঁওবাসী উপকৃত হোৱা নাই। কিয়নো গাঁওখন অথবা ইয়াৰ পাৰ্শ্বৰতী অঞ্চলসমূহত তেনে কোনো আঁচনি ৰূপায়ণ কৰা হোৱা নাই।																				
ভূমি	<p>প্ৰকল্প গ্ৰহণ কৰা অঞ্চলৰ ভূমিৰ প্ৰকাৰ এনেধৰণৰ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ অঞ্চলটোৰ দ' ঠাইত নকৈ সৃষ্টি হোৱা পলসুৱা মাটি (পলসুৱা) আৰু সমতলৰ মাটি আঠালৈতীয়া। ■ শিলাময় পাহাৰীয়া আৰু সমতলত বঙ্গ মাটিৰ অৱস্থিতি। <p>যিহেতু এই মাটিখিনি সাৰুৱা আৰু উৰ্বৰ হিচাপেই চিহ্নিত, গতিকে এই দুই ধৰণৰ মাটিতেই বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ খেতি-বাতিৰ প্ৰচুৰ সম্ভাৱনীয়তা আছে।</p>																				
পানী	কাৰ্বি পাহাৰৰ পৰা বৈ অহা বৰলাংফুৰ নদীৰ পৰা প্ৰকল্প এলেকালৈ পানী অনা হয়।																				
জলবায়ু : উষ্ণতা আৰু বৰষুণ	<p>গ্ৰীষ্মকালত অঞ্চলটোৰ সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা হয় ৪৫ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ আৰু শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা হৈছে ৭ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ।</p> <p>প্ৰতিবছৰে বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ৬০-১২৫ চেণ্টিমিটাৰ। বাৰিয়াৰ সময়ছোৱাত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) সাধাৰণতে এক তৃতীয়াংশ বৃষ্টিপাত হয়।</p> <p>গ্ৰীষ্মৰ সময়ত অৰ্থাৎ বৰষুণৰ মাহকেইটাত গাঁওখনৰ আৰ্দ্ধতাৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি পায় (আৰ্দ্ধতাৰ পৰ্যায় ৯০ শতাংশ)। শীতকালত আৰ্দ্ধতাৰ পৰ্যায় কমি (৩০ শতাংশতকৈও কম) যায়। লামডিং আৰু ইয়াৰ দাঁতিকায়ৰীয়া অঞ্চলসমূহ বেইন খেড' জ'ন হিচাপে চিহ্নিত ঘ'ত বৰষুণৰ পৰিমাণ কম।</p>																				
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	<p>স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ বিস্তৃতভাৱে সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ শ্ৰেণীত অন্তৰ্ভুক্ত। মুখ্য বন প্ৰজাতি হ'ল : অৰ্জুন, শিলিখা, ভোমোৰা আৰু আঁহত। বনাঞ্চলসমূহত এন টি এফ পিৰ পৰ্যাপ্ততা যেনে : পাচলি, গুল্মজাতীয় উদ্বিদ, বনৌষধি, বেত, পশুখাদ্য আদি আছে।</p> <p>অতিৰিক্ত তথ্য বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাত সন্নিবিষ্ট।</p>																				
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	<table> <tbody> <tr> <td>কৃষিৰ বাবে উপযোগী পথাৰ</td> <td>: ২২.৪ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>বৰলাংফুৰ নদী</td> <td>: ০.৪৭ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>ধাননি পথাৰ</td> <td>: ২৯.৬৮ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>কাঠখৰিৰ বাবে বৃক্ষৰোপিত অঞ্চল</td> <td>: ১৮.৮২ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>পুখুৰী</td> <td>: ৩.০৬ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>ৰাস্তা</td> <td>: ১.৬৬ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>বাসস্থান (ৰাজহ) এলেকা</td> <td>: ২০.৩১ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>কুঁহিয়াৰ খেতিপথাৰ</td> <td>: ০.৩৯ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>জলাশয়</td> <td>: ১.৬৯ শতাংশ</td> </tr> <tr> <td>ঔষধি গছ বোপিত অঞ্চল</td> <td>: ১.৪৮ শতাংশ</td> </tr> </tbody> </table>	কৃষিৰ বাবে উপযোগী পথাৰ	: ২২.৪ শতাংশ	বৰলাংফুৰ নদী	: ০.৪৭ শতাংশ	ধাননি পথাৰ	: ২৯.৬৮ শতাংশ	কাঠখৰিৰ বাবে বৃক্ষৰোপিত অঞ্চল	: ১৮.৮২ শতাংশ	পুখুৰী	: ৩.০৬ শতাংশ	ৰাস্তা	: ১.৬৬ শতাংশ	বাসস্থান (ৰাজহ) এলেকা	: ২০.৩১ শতাংশ	কুঁহিয়াৰ খেতিপথাৰ	: ০.৩৯ শতাংশ	জলাশয়	: ১.৬৯ শতাংশ	ঔষধি গছ বোপিত অঞ্চল	: ১.৪৮ শতাংশ
কৃষিৰ বাবে উপযোগী পথাৰ	: ২২.৪ শতাংশ																				
বৰলাংফুৰ নদী	: ০.৪৭ শতাংশ																				
ধাননি পথাৰ	: ২৯.৬৮ শতাংশ																				
কাঠখৰিৰ বাবে বৃক্ষৰোপিত অঞ্চল	: ১৮.৮২ শতাংশ																				
পুখুৰী	: ৩.০৬ শতাংশ																				
ৰাস্তা	: ১.৬৬ শতাংশ																				
বাসস্থান (ৰাজহ) এলেকা	: ২০.৩১ শতাংশ																				
কুঁহিয়াৰ খেতিপথাৰ	: ০.৩৯ শতাংশ																				
জলাশয়	: ১.৬৯ শতাংশ																				
ঔষধি গছ বোপিত অঞ্চল	: ১.৪৮ শতাংশ																				

ভূমি ধারণ	<p>প্রতিটো পরিয়ালৰ ভূমি ধারণৰ ধৰণ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৩ত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ অঞ্চলটোৰ ৩৭টা পরিয়াল ভূমিহীন। ■ অঞ্চলটোৰ ২১টা পরিয়াল উপাস্ত কৃষক। ■ এই পরিয়ালসমূহ ক্ষুদ্ৰ খেতিয়ক নহয়। 								
পশুধন	<p>গাঁওখনৰ মুঠ পশুধনৰ সংখ্যা ৩৮৭টা।</p> <p>পরিয়ালসমূহে প্রতিপালন কৰা পশুধনৰ প্ৰকাৰ হৈছে এনেধৰণৰ :</p> <table> <tbody> <tr> <td>গুৰু</td> <td>ঃ ১২০টা</td> </tr> <tr> <td>ছাগলী</td> <td>ঃ ১৪০টা</td> </tr> <tr> <td>গাহৰি</td> <td>ঃ নাই</td> </tr> <tr> <td>মুর্গী</td> <td>ঃ ১২৭টা</td> </tr> </tbody> </table> <p>ওপৰত উল্লিখিত তথ্যৰ সবিশেষ বিৱৰণ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৪ত দাঙি ধৰা হৈছে।</p>	গুৰু	ঃ ১২০টা	ছাগলী	ঃ ১৪০টা	গাহৰি	ঃ নাই	মুর্গী	ঃ ১২৭টা
গুৰু	ঃ ১২০টা								
ছাগলী	ঃ ১৪০টা								
গাহৰি	ঃ নাই								
মুর্গী	ঃ ১২৭টা								
গাঁৰৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	<p>যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ নিৰ্বাহকম উপায় উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৫তে গাঁৰৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমান অৱস্থা দাঙি ধৰা হৈছে।</p> <p>ওপৰৰ তালিকাৰ পৰা গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনি সন্দৰ্ভত তলৰ তথ্যসমূহ লাভ কৰিব পাৰি :</p> <p>বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি : অঞ্চলটোৰ বাসিন্দাসকলে মূল বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনিৰ পৰা বঢ়িত হৈ আহিছে। ইয়াত উন্নত বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি যেনে : ভাল বাস্তা, পানী যোগান, ম'বাইল নেটৱৰ্ক আদি উপলব্ধ নহয়।</p> <p>শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা সুবিধা : অঞ্চলটোৰ শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱাৰ ব্যৱস্থা একেবাৰে ন্যূনতম। ৰাজহৰা পৰিবহণৰ ব্যৱস্থা নাই। গ্রামাঞ্চলৰ ৰাইজে আহ-যাহৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে।</p> <p>চৰকাৰী কাৰ্যালয় : চৰকাৰী কাৰ্যালয় (যেনেং আৰক্ষী থানা, গাঁও পঞ্চায়ত, ৰাজহ কাৰ্যালয়, বনাঞ্চলিক কাৰ্যালয় আদি) গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। এইবোৰলৈ অহা-যোৱা কৰিবৰ বাবে গাঁওখন বা ওচৰৰ অঞ্চলৰ পৰা নিয়মিত ৰাজহৰা পৰিবহণৰ ব্যৱস্থা নাই।</p> <p>বিভৌয় প্রতিষ্ঠান : গাঁওখনৰ পৰা বিভৌয় প্রতিষ্ঠান যেনে— বেংক, ডাকঘৰ আদি যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। গতিকে অঞ্চলটোৰ মানুহৰ বেংক একাউণ্ট বা ডাকঘৰত জমা-খৰচৰ একাউণ্ট নাই।</p>								
কৃষিস্য	পটুপথাৰ বন পৰিচালনা সমিতিৰ কৃষিস্যৰ সবিশেষ তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৬ত বিশদভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে।								

শক্তিৰ ব্যবহার	<p>পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ শক্তিৰ মূল উৎসসমূহ তথ্য-(I)ৰ তালিকা- ১১ত উল্লেখ কৰা হৈছে।</p> <p>ক) কাঠখৰি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৭০টা, উৎস : বনাঞ্চল, বজাৰ। খ) বন্ধন গেছ : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ২১টা, উৎস : চৰকাৰী, ব্যক্তিগত। গ) কেৰাচিন তেল : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল : ৬৫টা, উৎস : বজাৰ।</p>
আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	<p>সামাজিক গাঁওখনত সাধাৰণ সম্প্ৰদায়ৰ লোকে বাস কৰে। বাসিন্দাসকলৰ মাজত জাতিভেদ নাই। গভীৰ সামাজিক বৈষম্যও ইয়াত পৰিলক্ষিত নহয়। সমাজত মহিলাৰ স্থান সন্তোষজনক।</p> <p>অৰ্থনৈতিক অৱস্থা : গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকলৰ অৰ্থনৈতিক স্থিতি সন্তোষজনক নহয়। জীৱিকাৰ মূল পথ হৈছে কৃষিকৰ্ম, দিন হাজিৰা, কাঠমিস্ত্ৰীৰ কাম। অধিকাংশ গাঁওবাসীৰ বার্ষিক আয় ৩০,০০০ৰ পৰা ৭০,০০০ টকা।</p> <p>ইয়াত জীৱিকাৰ বাবে যুৱক বা আন মানুহৰ প্ৰৱেশ দেখা নাযায়। এই সন্দৰ্ভত অধিক তথ্য পৰৱৰ্তী শাখাত উপলব্ধ।</p>
মানচিত্ৰ	<p>পি আৰ এ অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-১ত সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে।</p> <ul style="list-style-type: none"> * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ। * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ)। * গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ। * ভেন ডায়েগ্ৰাম। * চাপাতি ডায়েগ্ৰাম।

৩। জীরিকার সুবিধা (সন্তানীয়তা) বিশ্লেষণ

জীরিকার সন্তানীয়তা তথা সুবিধাসমূহৰ বিশ্লেষণ প্রক্রিয়াৰ মানদণ্ড আছিল তলত দিয়া ধৰণৰ।

ক) জীরিকা সম্পদ।

খ) জীরিকা পৰিপ্ৰেক্ষিত।

গ) সন্তানাপূৰ্ণ জীরিকার অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক।

পি আৰ এ অনুশীলনৰ কালত পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ জীরিকা অৰ্জনৰ অৱস্থাসমূহৰ বিশ্লেষণ কৰা হৈছিল। ডি এফ ডি আইৰ স্থায়ী জীরিকা নিৰ্বাহ কৰ্মসূচী ব্যৱহাৰ কৰি অনুশীলন কালত বিশ্লেষণ আগবঢ়োৱা হয়। বৰ্তমানৰ গাঁওবাসীৰ জীৱন নিৰ্বাহৰ অৱস্থা তলত দিয়া ধৰণেৰে মূল্যায়ন কৰা হৈছে—

ক) প্ৰাকৃতিক মূলধন।

খ) বাস্তৱিক মূলধন।

গ) সামাজিক মূলধন।

ঘ) মানৱ সম্পদ।

ঙ) বিভৌয় মূলধন।

প্ৰাকৃতিক মূলধন

লামড়িং সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ অন্তর্গত পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ মূল প্ৰাকৃতিক মূলধন হ'ল বাঁহ, শালগছ, চেণ্ণ, বাঁহৰ বিভিন্ন প্ৰজাতিসমূহ আৰু অঞ্চলটোৰ একমাত্ৰ নদী বৰলাংফুৰ। অধিকাংশ লোকেই খৰি, গৰুৰ ঘাঁহ, কাঠ আদিৰ বাবে বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কৃষিকৰ্ম আৰু পশুধন পালনৰ বাবে গএগ বাইজ নদীৰ পানীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল (অধিক তথ্য তালিকা-১০, ১১ আৰু ৩ত)।

বাস্তৱিক মূলধন

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বাসিন্দাসকলৰ অধিকাংশ পৰিয়ালেই কৃষিকৰ্মৰ লগত জড়িত। তেওঁলোক উপাস্ত কৃষক, যাৰ নিজস্ব কৃষিভূমি দুই হেক্টেৰতকৈ কম। তেওঁলোকৰ ভূমিধাৰণৰ ধৰণ সম্পর্কে তালিকা ৩/পৰিশিষ্ট ৬ত বিস্তৃতভাৱে দিয়া হৈছে।

গাঁওখনত বাইশটা অধিকৰী ঘৰ, সাতটা পকী ঘৰ আছে। বাকীসকল বাসিন্দাই পঁজা বা কেঁচা ঘৰত বাস কৰে। গাঁওবাসীয়ে শক্তি আৰ্জনৰ উৎস হিচাপে কাঠখৰি আৰু কেৰচিনৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰে। অৱশ্যে কিছুসংখ্যক ঘৰত বন্ধন গোছৰ ব্যৱহাৰ হয়। কিন্তু নিৰ্ভৰশীলতা বহু কম (অধিক তথ্য তালিকা ১০ আৰু ১১ত)।

পটুপথাৰ জে এফ এম চি এলেকাত তিনিখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, এখন উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয় আৰু তিনিটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে। তাৰ বাহিৰে আন শিক্ষানুষ্ঠান দেখা নাযায় (তালিকা ৫ত অধিক তথ্য)।

পানীৰ উৎস হিচাপে অধিকাংশ পৰিয়ালে দমকল, নদীৰ পানী আৰু কুঁৰা ব্যৱহাৰ কৰে।

সামাজিক মূলধন

সজাগতাৰ অভাৱত গাঁওবাসীয়ে সম্পূৰ্ণৰূপে জে এফ এম চিৰ কোনো অনুষ্ঠানত জড়িত নহয় আৰু তেওঁলোকৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে নাজানে আৰু মূল অনুষ্ঠান আৰু লাভালাভৰ বিষয়েও জ্ঞাত নহয়।

গাঁওখনত কোনো আঞ্চলিক গোট নাই। গাঁওখনত এখন প্রাথমিক বিদ্যালয়, এটা অংগনরাড়ী কেন্দ্র আৰু এটা ৰাজহ্রো প্ৰেক্ষাগৃহ আছে, য'ত গাঁওবাসীয়ে সভাত মিলিত হয়।

মানৱ সম্পদ

জে এফ এম চি মুঠ জনসংখ্যাৰ ৭৭ শতাংশ লোক শিক্ষিত হোৱাৰ বিপৰীতে ২৩ শতাংশ লোক নিৰক্ষৰ (অধিক তথ্য তালিকা-৩.৩ত)।

বিভৌয় মূলধন

জে এফ এম চি এলেকা আৰু ইয়াৰ ওচৰে-পাজৰে কোনো ধৰণৰ চৰকাৰী বেংক বা বিভৌয় লেনদেনৰ প্ৰতিষ্ঠান নাই। অৱশ্যে গাঁওবাসীয়ে অনানুষ্ঠানিক গোট আৰু আঘায়ৰ পৰা খণ লয়।

২৯০ গৰাকী ব্যক্তিৰ বাণিজ্যিক বেংকত একাউণ্ট আছে যদিও তেওঁলোক আৰ্থিক লাভালভৰ বিষয়ে সজাগ নহয়।

জীৱিকা নিৰ্বাহৰ উপায়

পটুপথাৰ জে এফ এম চিবাসীৰ জীৱন প্ৰগলীৰ উপায়সমূহ তলত দিয়া ধৰণে শ্ৰেণীকৰণ কৰা হৈছে।

ক) বিশেষ উপাৰ্জন ক্ষেত্ৰৰ পৰা পোৱা বৰঙণিৰ পৰা জে এফ এম চিৰ সৰ্বমুঠ আয় আহৰণ

খ) উপাৰ্জনকাৰী গোটৰ উপাৰ্জনৰ শতাংশ।

গ) অগ্রাধিকাৰ ভিত্তিত সন্তাৰ্য জীৱন প্ৰগলীৰ কাৰ্য্যকলাপৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ।

পি আৰ এ অনুশীলনৰ মাধ্যমেৰে অগ্রাধিকাৰৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ

পি আৰ এ অনুশীলন	<p>আই আই ই গুৱাহাটীৰ এটা দলে পটুপথাৰ গাঁৱত চলোৱা পি আৰ এ অনুশীলনৰ সবিশেয়—</p> <p>তাৰিখ : ১৮ জুন, ২০১৬।</p> <p>স্থান : গাঁও এলেকা</p> <p>উপস্থিতি : ২২ গৰাকী। জে এফ এম চিৰ বিয়ববৰীয়া, গাঁওবুঢ়া, গাঁওবাসী, বন বিভাগৰ বিষয়া আদি উপস্থিতি আছিল।</p>
পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য	অনুশীলনৰ উদ্দেশ্য আছিল বৰ্তমানৰ পৰিয়ালসমূহৰ অৱস্থা অধ্যয়ন আৰু গাঁওবাসীৰ জীৱিকা উন্নয়নৰ পদক্ষেপ আৰু বনোৱয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে প্রাথমিক তথ্য সংগ্ৰহ।
পি আৰ এত ব্যৱহাৰ সা-সৰঞ্জাম আৰু অনুশীলনৰ ফলাফল	<p>অনুশীলনৰ বাবে ভিন্ন মাপকাঠি (সা-সৰঞ্জাম) ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল— এইসমূহ হ'ল :</p> <p>সামাজিক মানচিত্ৰায়ন</p> <p>সম্পদৰ স্থানাংক</p> <p>সময়বেঁধু পৰ্যবেক্ষণ</p> <p>জীৱিকাৰ খতু সম্পৰ্কীয়তা</p> <p>ভেন ডায়েগ্রাম</p> <p>পৰিশিষ্ট-৩ বিতং তথ্য প্ৰদান কৰা হৈছে।</p>

<p>স্থানাংক</p> <p>স্থানাংক নির্ণয়ক অনুশীলন আছিল এনেধরণৰ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন ■ জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ) <p>পৰিশিষ্ট-৩ত বিস্তৃত বৰ্ণনা আছে।</p> <p>জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক</p> <p>ক) খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণ।</p> <p>খ) মৌ পালন।</p> <p>গ) গাড়ী চালনা।</p> <p>ঘ) মীন পালন।</p> <p>প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center; padding: 5px;">ক্রমিক নং</th><th style="text-align: center; padding: 5px;">স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৰৰ ই পি এ</th><th style="text-align: center; padding: 5px;">বৰ্ণনা (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা)</th><th style="text-align: center; padding: 5px;">পুঁজিৰ সন্তাৱনীয় উৎস/বিভাগ</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">১</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">খোৱাপানী</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">চৰকাৰী পানী যোগান আঁচনি</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">ই পি এ এ পি এফ বি চি এন আৰ ডি ড্ৰিউ পি</td></tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">২</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">অনাময়</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">প্ৰত্যেক ঘৰলৈ কম খৰচী ঘৰৰো শৌচাগাৰ প্ৰদান,</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">স্বচ্ছ ভাৰত মিছন/পি এইচ চি</td></tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">৩</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">পথ যোগাযোগ</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">লামডিঙৰ পৰা পটু পথাৰ গাঁৰলৈ আলকাতৰাৰ ৰাস্তা</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">পি এম জি এছ ৰাই/ পি ড্ৰিউ ডি</td></tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">৪</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">গাঁৰৰ ভিতৰত এটা উপ- স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আছে।</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">এন এইচ এম/এইচ এণ্ড এফ ড্ৰিউ</td></tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">৫</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">ৰাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">গাঁওবাসীক একত্ৰিত কৰাত সহায় হোৱাকৈ এটা সুন্দৰ ভাৱে নিৰ্মিত ৰাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ আছে।</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">এ পি এফ বি চি</td></tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">৬</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">বিদ্যালয়ত</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়</td><td style="text-align: center; padding: 5px;">এছ এছ এ</td></tr> </tbody> </table>	ক্রমিক নং	স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৰৰ ই পি এ	বৰ্ণনা (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা)	পুঁজিৰ সন্তাৱনীয় উৎস/বিভাগ	১	খোৱাপানী	চৰকাৰী পানী যোগান আঁচনি	ই পি এ এ পি এফ বি চি এন আৰ ডি ড্ৰিউ পি	২	অনাময়	প্ৰত্যেক ঘৰলৈ কম খৰচী ঘৰৰো শৌচাগাৰ প্ৰদান,	স্বচ্ছ ভাৰত মিছন/পি এইচ চি	৩	পথ যোগাযোগ	লামডিঙৰ পৰা পটু পথাৰ গাঁৰলৈ আলকাতৰাৰ ৰাস্তা	পি এম জি এছ ৰাই/ পি ড্ৰিউ ডি	৪	স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৰৰ ভিতৰত এটা উপ- স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আছে।	এন এইচ এম/এইচ এণ্ড এফ ড্ৰিউ	৫	ৰাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ	গাঁওবাসীক একত্ৰিত কৰাত সহায় হোৱাকৈ এটা সুন্দৰ ভাৱে নিৰ্মিত ৰাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ আছে।	এ পি এফ বি চি	৬	বিদ্যালয়ত	উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়	এছ এছ এ
ক্রমিক নং	স্থানাংক অনুসাৰে গাঁৰৰ ই পি এ	বৰ্ণনা (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা)	পুঁজিৰ সন্তাৱনীয় উৎস/বিভাগ																										
১	খোৱাপানী	চৰকাৰী পানী যোগান আঁচনি	ই পি এ এ পি এফ বি চি এন আৰ ডি ড্ৰিউ পি																										
২	অনাময়	প্ৰত্যেক ঘৰলৈ কম খৰচী ঘৰৰো শৌচাগাৰ প্ৰদান,	স্বচ্ছ ভাৰত মিছন/পি এইচ চি																										
৩	পথ যোগাযোগ	লামডিঙৰ পৰা পটু পথাৰ গাঁৰলৈ আলকাতৰাৰ ৰাস্তা	পি এম জি এছ ৰাই/ পি ড্ৰিউ ডি																										
৪	স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৰৰ ভিতৰত এটা উপ- স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আছে।	এন এইচ এম/এইচ এণ্ড এফ ড্ৰিউ																										
৫	ৰাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ	গাঁওবাসীক একত্ৰিত কৰাত সহায় হোৱাকৈ এটা সুন্দৰ ভাৱে নিৰ্মিত ৰাজহৰা প্ৰেক্ষাগৃহ আছে।	এ পি এফ বি চি																										
৬	বিদ্যালয়ত	উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়	এছ এছ এ																										
<p>■ প্ৰাৰম্ভিক জীৱিকা কাৰ্যক্ৰমৰ প্ৰচাৰৰ বাবে ই পি এ পুঁজিৰ পৰা কাৰ্যসূচী পুঁজিত দুই লাখ টকা বখাৰ ব্যৱহাৰ।</p> <p>■ জে এফ এম চি এলেকাৰ ভিতৰত কম ব্যয় সাপেক্ষে এটা কাৰ্যালয় আৰু ৰাজহৰা কৰ্মক্ষেত্ৰ স্থাপন কৰিব লাগিব, য'ব পৰা বিভিন্ন সা-সৰঞ্জামৰ জৰিয়তে সূচাৰৰ্ক্ষণে আন কাম-কাজ পৰিচালনা কৰা হ'ব।</p>																													

<p style="text-align: center;"> জীৱিকা অৰ্জনৰ সুবিধাসমূহ (সন্তোষজনকতাসমূহ) </p>	<p>জীৱিকা অৰ্জনৰ সুবিধাসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে চিনান্ত কৰা হৈছে :</p> <ul style="list-style-type: none"> * কৃষি শস্য আৰু উদ্যান শস্য * কৃষি আৰু উদ্যানশস্য * পশুধন * এন টি এফ পি * দক্ষতা উন্নয়ন * ঋণৰ সুবিধা <p>অতিৰিক্ত আলোচনা এই সম্পর্কত তলত দিয়া হ'ল।</p>
<p style="text-align: center;">কৃষি আৰু উদ্যানশস্য</p>	<p>তথ্য : ২ৰ তালিকা : ১২ৰ পৰা কৃষি আৰু উদ্যানশস্যত এই সম্পর্কীয় সুবিধাসমূহ পাৰ পাৰি।</p> <p>মূল প্রতিবন্ধকতাসমূহ</p> <p>(ক) কম হাৰত উৎপাদন/সংগ্ৰহ</p> <p>(খ) ভঁৰাল আৰু প্ৰস্তুতকৰণ।</p> <p>(গ) বজাৰ/বাণিজ্য।</p> <p>ইয়াৰ সুবিধাসমূহ—</p> <p>(ক) বাণিজ্যিক কেন্দ্ৰৰ পৰা কম দূৰত্ব।</p> <p>(খ) নতুন প্ৰযুক্তি আৰু কৃষিকৰ্মৰ সৱঞ্জামসমূহ।</p> <p>(গ) বিভিন্ন কৃষি সামগ্ৰীৰ বৰ্ধিত চাহিদা।</p> <p>ল'বলগা আঁচনিৰ পৰামৰ্শ : কৃষি উন্নয়ন কাৰ্যসূচী</p>
<p style="text-align: center;">পশুধন</p>	<p>তালিকা ১৩ত এই পশুধন সম্পর্কীয় অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হ'ল।</p> <p>মূল প্রতিবন্ধকতাসমূহ—</p> <p>ক) বিস্তীয় সহযোগিতাৰ অভাৱ।</p> <p>খ) জ্ঞানৰ অভাৱ।</p> <p>গ) উৎপাদক আৰু যোগানকাৰীৰ বজাৰৰ পৰা দূৰত্ব।</p> <p>ইয়াৰ সুবিধাসমূহ—</p> <p>ক) উপাৰ্জন সৃষ্টিৰ কাৰ্যসূচী।</p> <p>খ) সুন্দৰ ঘৰৱা বজাৰ।</p> <p>গ) সন্তোষজনকতা থকা মৌ পালক।</p> <p>পৰামৰ্শ : গো পালকক প্ৰশিক্ষণ।</p>
<p style="text-align: center;">বিশেষ দক্ষতা</p>	<p>তথ্য : ২ৰ তালিকা : ১৫তে দক্ষতা বৃদ্ধিৰ সুবিধাসমূহৰ বিস্তৃত তথ্য আছে।</p> <p>মূল প্রতিবন্ধকতা :</p> <p>ক) পৰ্যাপ্ত কেঁচামালৰ অভাৱ।</p> <p>খ) দ্ৰব্যৰ গুণগত মান।</p> <p>গ) ঋণৰ সুবিধা নাই।</p> <p>ইয়াৰ সুবিধাসমূহ</p> <p>ক) জে এফ এম চিত উভেন্দোকৈকে আছে আম, জলকীয়া।</p> <p>খ) ওচৰতে বজাৰ কেন্দ্ৰ।</p>

	<p>গ) বাহির বজাৰৰ সৈতে প্রতিযোগিতা কৰিব পৰাকৈ আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰয়োগ। পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচী : খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণ কাৰ্যসূচী।</p>
ঝণৰ সুবিধা	<p>তথ্য : ২ৰ তালিকা : ১৬ত এই বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। ইয়াৰ মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ হ'ল :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) সুতৰ হাৰ। খ) ঝণৰ সুবিধা নাই। গ) বন্ধকৰ জটিলতা। <p>ইয়াৰ সুবিধাসমূহ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ক) আত্মসহায়ক গোট গঠনৰ সুবিধা। খ) ক্ষুদ্ৰ ঝণৰ দাতা প্ৰতিষ্ঠান স্থাপনৰ সুবিধা। <p>পৰামৰ্শ : আত্মসহায়ক গোটৰ শিক্ষাৰ আঁচনি।</p>
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	<p>জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে ওপৰত উল্লিখিত পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে সাৰাংশ কৰা হৈছে :</p> <ol style="list-style-type: none"> ১) কৃষি আৰু উদ্যোগস্য : ট্ৰেক্টৰ পৰিচালনা প্ৰশিক্ষণ, কৃষি দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী, কীটনাশক সাৰ আৰু হাইব্ৰিড কৃষিৰ সন্দৰ্ভত প্ৰশিক্ষণ। ২) মৌ পালন : মৌ পালনৰ প্ৰশিক্ষণ। ৩) বিশেষ দক্ষতা : আধুনিক সা-সঁজুলিৰ প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তিবিদ্যা উপলব্ধ কৰোৱা। উৎপাদন বৃদ্ধি আৰু উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ বিবিধতা প্ৰদানৰ বাবে গাঁওবাসীৰ দক্ষতা উন্নয়ন আৰু প্ৰশিক্ষণ, কেঁচামালৰ সঞ্চয় ঘৰ স্থাপন, প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ লগত উৎপাদিত সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ সুব্যৱস্থা কৰা। ৪) ঝণ সুবিধা : কাষৰীয়া অঞ্চলত আধুনিক বিভীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।
জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচী	<p>গাঁওখনৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা মূল জীৱিকা সৃষ্টি কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল :</p> <ol style="list-style-type: none"> ১) খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণ। ২) গাড়ী চালনা। ৩) চিলাই। <p>উৎস : তথ্য : ৪ৰ তালিকা : ৩২</p>
আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যকলাপ	<p>গাঁৱৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে : জে এফ এম টি এলেকাত কোনো আত্মসহায়ক গোট গঠন হোৱা নাই।</p> <p>উৎস : তথ্য : ৪ৰ তালিকা : ৩৪</p>
শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যে ভৱণ	<p>তলত উল্লিখিত কাৰ্যসূচীসমূহৰ পৰিকল্পনা</p> <ol style="list-style-type: none"> ১) কোনো পৰিকল্পনা লোৱা নাই। ২) কোনো পৰিকল্পনা লোৱা নাই। <p>উৎস : তথ্য : ৪ৰ তালিকা : ২৪</p>

কর্মসূচীর সারাংশ	পৰৱৰতী পৃষ্ঠাত সংযোগ কৰা হৈছে।
সংপ্রস্তুতকৰণ সংপ্রস্তুতকৰণ :	<p>পৰিকল্পিত পদক্ষেপসমূহ ভাৰত চৰকাৰৰ তলত উল্লিখিত আঁচনিসমূহেৰে সংপ্ৰস্তুত কৰিব পাৰি :</p> <p>ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰাম নিয়োগৰ কাৰণে</p> <p>খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে।</p> <p>গ) স্বৰ্গজয়ন্তী গ্ৰাম সৰোজগাৰ যোজনা (S J G S Y) — জলসিথি঳ন আৰু বেছিনৰ কাৰণে।</p> <p>ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission)</p> <p>ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (Skills Development Programme)</p> <p>চ) গ্ৰামোৱয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে পোৱা উপযোগী অন্যান্য আঁচনি।</p> <p>উপৰোক্ত সংপ্রস্তুতকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাক সহায় কৰাৰ লগতে ভৱিষ্যৎ প্ৰকল্পতো সহায় কৰিব।</p>

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বনোৱয়ন পৰিকল্পনা

পটুপথার জে এফ এম চির ক্ষুদ্র পরিকল্পনার অংশ হিচাপে গাঁও অঞ্চলত বনোয়ায়ন পরিকল্পনা বিস্তৃত পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা; এক বহনক্ষম ব্যৱস্থাৰে সম্প্ৰদায়ৰ ব্যৱহাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। জে এফ এম চির বনাথওলৰ অৱস্থা

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গতি বনাপ্থলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰিছে।

- ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিক গতাই দিয়া বনাঞ্চলসমূহ।
খ) বৃক্ষৰোপিত আৰু বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা সামুহিক ভূমি আৰু অন্যান্য ভূমি (বনাঞ্চলৰ ভিতৰৰ আৰু বনাঞ্চলৰ বাহিৰৰ)

উপরোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাধ্বলৰ অৱস্থা সম্পর্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল :

১.১। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চির অস্তগত বনান্ধলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ ফ্ৰাফ'ম্রা-৩ৰ অধীনত তালিকা-৩.১ত দাখিল কৰা হৈছে ('বনোয়ান পৰিকল্পনা'), যিসমূহ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, পটুপথাৰ জে এফ এম চির বনান্ধলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰাংশ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ : পটুপথার জে এফ এম চির বনাথওলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাথওলৰ আয়তন (হেক্টাৰ)	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাথওলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব বাকী-'ক্ষতিগ্রস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬- ৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাথওল				
আৰ এফ / পি এফ, নামঃ লামডিং বীটঃ বৰলংফুৰ কম্পার্টমেন্ট	৫০ হেক্টাৰ	১ কিঃমিঃ	ভাল এলেকাঃ ৫০ হেক্টাৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাঃ নাই	৩-৬ মাহৰ
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা				
মুঠ	৫০ হেক্টাৰ		ভাল এলেকাঃ ৫০ হেক্টাৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাঃ নাই	

উৎসঃ প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা ৩.১ / বন বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

ইয়াৰ পৰা দেখা গ'ল যে পটুপথার জে এফ এম চিৰ অস্তৰ্গতি ৫০ হেক্টাৰ বনাথওল, য'ত ৫০ হেক্টাৰ 'ভাল'
আৰু ক্ষতিগ্রস্ত এলেকা নাই।

১.২। বনভূমিৰ প্ৰকাৰ :

পটুপথার জে এফ এম চিৰ বনাথওল সাৰৰো প্ৰকৃতিৰ ভূমিত অৱস্থিত, ইয়াৰে কিছু আভাস তলত দাঙি ধৰা
হ'ল।

তালিকা- ২ : পটুপথার জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্ৰকাৰ

পৰিমাপ	ন্যস্ত বনাথওলৰ অৱস্থা	বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	২.৩ পৰা ২.৯৪% জৈৱিক। ইয়াত এন, পি২০৫ আৰু কে২০ উৰ্বৰতাত থকাতকৈ কম	—
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	—	—
উপস্থিতি :		
(ক) পলস	১৫%	—
(খ) ৰোকামাটি	২০%	—
(গ) ন-উৰ্বৰ ভূমি	নিম্ন	—
(ঘ) বালিচাহি	৬৫%	—

উৎসঃ প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা ২/ বন বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

পটুপথার জে এফ এম চি ৰ বনাধ্বলৰ সাৰুৱা মাটিৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল :

ক) এণ্টিচল (৩২.৩%)

খ) ইচেপ্টচল (৪৯.৩%)

গ) আলফিচল (১২.৩%)

ঘ) ডল্টিচল (৬.১%)

বনাথওলৰ বৰ্তমান উত্তিদসমূহ

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বনাথওলৰ বৰ্তমান উত্তিদসমূহ তলত দিয়া হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাথওলসমূহ সংৰক্ষিত বনাথওলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা ৩ : পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বনাথওলৰ বৰ্তমান উত্তিদসমূহ

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
মুখ্য বন প্ৰজাতি	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুনা
	শিলিখা	টাৰ্মিনেলিয়াচেবুলা
	আঁহত	ফিকুশ্রেলিগোচা
সংঘভুক্ত	ভোমোৰা	ষ্টাৰ্মিনালিয়াবেল্লিৰিকা
গুল্ম	বিড়িপাটা	নিকোটিনাটাবাকাম
	ঝুঁঝ	জেনিষ্টি
গ্ৰামীণ উত্তিদ	নিম	আজাদ্রিএক্টনিডিকা
	ভোমোৰা	ষ্টাৰ্মিনালিয়াবেল্লিৰিকা
	শিলিখা	টাৰ্মিচনালিয়াচেবুলা, টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুনা
	অৰ্জুন	ফিলাস্তুচেমলিকা
	আমলখি	
উৎপাদন		
অন্যান্য, যদি আছে	দোৰোঙ	লেউকাচচিফালিটিছ

(উৎস : প্ৰফ়ৰ্মা-৩, ‘গ। বনাথওলৰ বৰ্তমান উত্তিদসমূহ’/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২। বনোঘয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বনোঘয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচীসমূহ দিয়া হ'ল
ঃ

২.১। জে এফ এম চিৰ অতীত সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

অতীতত বন সুৰক্ষা বাবে পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ লোৱা ব্যৱস্থাসমূহ আলোচনা কৰা হ'ল :

- ক) অন্তৰ্ভুক্ত পৰিয়াল : ৭০
- খ) জৰিত থকা সদস্যৰ সংখ্যা : ৬৫
- গ) ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ : জে এফ এম চি গঠন হোৱাৰ আগতে ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা সুৰক্ষা ব্যৱস্থা ।
- ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা : নাই

(উৎস : প্ৰফ়ৰ্মা-৩, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্বৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) : পটুপথার জে এফ এম চির প্রতিটো পরিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পরিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কিভাৱে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	উচ্চ	৩৫০কেজি/প্ৰতি বছৰ	-	বনাথওল
ঘৰৰ ব্যৱহৃত কাঠ (খুঁটা আকাৰত)	মধ্যম	১২সংখ্যক/প্ৰতি বছৰ	-	বনাথওল
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	-	-	-	-
খুঁটা/বাঁহ	নিম্ন	২সংখ্যক/প্ৰতি বছৰ	-	বনাথওল
বনাথওলৰ পৰা পশুখাদ্য	নিম্ন	১.৫কেজি/প্ৰতি মাহ	-	বনাথওল
এন টি এফ পি	-	-	-	-
অন্যান্য	নাই	-	-	-

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.২/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা পটুপথার জে এফ এম চিৰ মুঠ ৭০ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা এইটো গম পোৱা যায় যে পটুপথার গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) : পটুপথার জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাম (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	২৪৫০০	-
ঘৰৰ বাবে কাঠ (খুঁটা আকাৰৰ)	২সংখ্যক	-
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	-	-
খুঁটা/বাঁহ	২সংখ্যক	-
বনাথওলৰ পৰা পশুখাদ্য	১২৬০	-
এন টি এফ পি	-	-
অন্যান্য	-	-

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পটুপথার জে এফ এম চিৰ লক্ষ্য কৰি গ’ম পোৱা গ’ল যে তাত কোনো বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সমূহ বিক্ৰী নহয়।

তালিকা- ৫ (ক) : পটুপথার জে এফ এম চির গাঁওবাসীর দ্বারা বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	খন্তু / মাহ	বিপণনৰ বাবে সংগ্রহ		সংগ্ৰহৰ স্থান
		সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগ্ৰহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	-	-	-	-
ঘৰৰ বাবে কাঠ	-	-	-	-
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	-	-	-	-
বাঁহ	-	-	-	-
খুঁটা	-	-	-	-
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-	-
এন টি এফ পি	-	-	-	-

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৩/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পর্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) : বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণন (অতিৰিক্ত তথ্য), পটুপথার জে এফ এম চি

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্ভৃত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদেৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	-	-	-
ঘৰৰ বাবে কাঠ	-	-	-
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	-	-	-
বাঁহ	-	-	-
খুঁটা	-	-	-
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-
এন টি এফ পি	-	-	-
অন্যান্য—	-	-	-

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৪/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

- ২.৪। বনজ উৎপাদনের মুঠ চাহিদা— ঘৰতো ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে
পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ
মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল। আগৰ তালিকাৰ খবৰৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি।

তালিকা- ৬ : পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা (বাৰ্ষিক কিঃ গ্ৰাঃ)	উদ্বৃত্তি বিপণন কৰা হৈছে	মুঠ চাহিদা (কিঃ গ্ৰাঃ)
কাৰ্তখৰি	২৪৫০০	-	২৪৫০০
ঘৰৰ বাবে কাৰ্ত	২সংখ্যক	-	২সংখ্যক
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাৰ্ত	-	-	-
বাঁহ	২সংখ্যক	-	২সংখ্যক
খুঁটা		-	
বনাথলৰ পৰা পশুখাদ্য	১২৬০	-	১২৬০
এন টি এফ পি	-	-	-
অন্যান্য—	-	-	-

উৎস : তালিকা-৪ (খ) আৰু ৫ (খ) শাখাত দিয়া আগৰ পৃষ্ঠাৰ পৰা।

৩। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বনাথল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ : পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্রাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনীভাৱে কাৰ্তকটা	নহয়	নহয়
কাৰ্ত চোৰাং চালান	নহয়	নহয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্ৰিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	নহয়	নহয়
অন্যান্য (বন্যপ্ৰাণীৰ উপদৰু)	নহয়	নহয়

উৎস : প্ৰক'মা-৩, তালিকা-৩.৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে, উপৰোক্ত জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়ত সমুখীন হোৱা বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

- ক) স্থানীয় এলেকার ঘৰটীয়া জন্মৰ চাৰণ ভূমি
- খ) দুর্ঘটনাৰ অধিকাণ্ড

৪। বনাথওল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

পটুপথাৰ জে এফ এম চিত বনাথওল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্থাৰী উন্নয়ন, ব্যৱস্থাপনা আৰু অতিৰিক্ত ক্ৰিয়া।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ : পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফ'মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব)	বনাথওল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্রাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
পহৰাদাৰ নিযুক্তি	সংৰক্ষিত বনাথওল	নাই	ৰাতিপুৱা-গধুলি	উচ্চ
আংশি সুৰক্ষা	সংৰক্ষিত বনাথওল	দুই মিটাৰ বোপণ এলেকা	শুকান বতৰত	উচ্চ
তথ্য যোগানিয়াৰ বঁটা	-	-	-	-
বেৰ/সামাজিক বেৰ	-	-	-	-
কেটেল পুফ ট্ৰেঞ্জেছ	-	-	-	-
স্থানান্তৰিত চাৰণ	-	-	-	-
গোহালি	-	-	-	-

উৎস : প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৭/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা গতিকে, পটুপথাৰ জে এফ এম চিত পৰিকল্পনা কৰা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্রাধিকাৰ) তলত দিয়াৰ দৰে—

- ক) পহৰাদাৰ নিয়োগ
- খ) আংশি সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত অভিযানৰ প্ৰকাৰ

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বনাথওলৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৯ : পটুপথার জে এফ এম চি-ব প্রস্তাবিত অভিযানৰ প্রকাৰ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)	জে এফ এম চি-ব দায়িত্ব (হয়/নহয়)	মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি	নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্রস্তাবিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টেৰ)
ক্ষতিগ্রস্ত বনাধওলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	নহয়	নহয়	-	-
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা	হয়	হয়	২০১৭	
জল বিভাজিকা নিৰাময়	হয়	হয়	২০১৭	২০০ মিটাৰ
জল সংৰক্ষণ	হয়	হয়	২০১৭	২০০ মিটাৰ
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম	নহয়	-	-	-
ঘাঁহ ৰোপণ	নহয়	-	-	-
বীজ সিঁচা	নহয়	-	-	-
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	নহয়	-	-	-
কলম আৰু নিৰাময়	নহয়	-	-	-
বাস্তৱিক বেৰ	হয়	হয়	২০১৭	জে এফ এম চি এলেকা
সামাজিক বেৰ	-	-	-	-
অন্যান্য কাম-কাজ	-	-	-	-

উৎস ৪ প্ৰফ'মা-৩, তালিকা-৩.৯/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

এইদৰে নিম্নোক্ত নিৰাময় ব্যৱস্থাসমূহ পটুপথার বনাধওল সুৰক্ষাৰ বাবে প্ৰস্তাৱ দিয়া হৈছে।

- ক) কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা
- খ) জলাবিভাজিকা নিৰাময়
- গ) জল সংৰক্ষণ
- ঘ) বাস্তৱিক বেৰ

৪.৩। বনাধওল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— অগ্ৰিম কাম-কাজ আৰু বন সৃষ্টি

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট বিষয়বিলাক তলত দিয়া তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১০ : পটুপথার জে এফ এম চি-ব বনাথওল উন্নয়ন পরিকল্পনা

নিরাময় ব্যৱস্থা	ৰোপণৰ বাবে হেক্টেৰৰ ছিচাপত নিৰ্দাৰিত এলেকা	ৱৰক ৰোপণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ	প্ৰজাতি	স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	-	-	-	-
খণ্ড ৰোপণ	-	-	-	-
ভেষজ উদ্ধিদ ৰোপণ (নিম, আমলখি, মহুৱা বাহেৰা)	-	-	-	-
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ	-	-	-	-
পোনপটীয়া ৰোপণ	২৫হেক্টেৰ	-	কাঠখৰি	-
অন্যান্য	-	-	-	-
মুঠ এলেকা (হেক্টেৰ)	২৫হেক্টেৰ			

উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৮/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৪। বনাথওল উন্নয়ন —কৰ্ম পৰিকল্পনা

খণ্ড ৰোপণৰ বাবে চাল মিশ্রণৰ সৈতে লিটিকাৰ কৰ্ম পৰিকল্পনা

বৃক্ষৰোপণৰ নাম	ঃ- শাল মিশ্রণৰ সৈতে সহযোগীৰ খণ্ড ৰোপণ।
বৃক্ষৰোপণৰ সময়	ঃ- ২০১৬-১৭ ৰ পৰা ২০২৫-২৬ বছৰ।
বৃক্ষৰোপণ এলেকা	ঃ-
মাটিকালি	ঃ-
ৰোপণ কৰিব পৰা বৃক্ষৰ সংখ্যা	ঃ-
ৰোপণৰ সংখ্যা	ঃ-
প্ৰজাতি	ঃ-
পৰিমাণ	ঃ-

বিত্তীয় বর্ষ	কাম-কাজ	পরিমাণ
২০১৬-১৭	প্রাকৃতিক বীজের পৰা পুনর উৎপাদন আৰু পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ সুবিধাৰ বাবে চিহ্নিত কৰা উপযুক্ত স্থান মানুহ আৰু অন্যান্য জীৱ-জন্মৰ উপস্থিতিয়ে ক্ষতিগ্রস্ত কৰিব পৰা স্থান এশ হেষ্টেৰতকৈ কম নহয়। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত ওলাই থকা ভূমি চাৰিটা লুকত ভাগ কৰি থোৱা হৈছে। ভূমি উন্নয়নৰ কামৰ বাবদ প্ৰতি হেষ্টেৰত এক হাজাৰ টকাকৈ।	
২০১৭-১৮*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X তমিঃ খণ্ড পুলিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে।	
২০১৮-১৯*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X তমিঃ খণ্ড বনানিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (প্ৰথম নিৰণিকৰণ)	
২০১৯-২০*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X তমিঃ খণ্ড বনানিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (দ্বিতীয় নিৰণিকৰণ)	
২০২০-২১	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X তমিঃ খণ্ড বনানিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (তৃতীয় নিৰণিকৰণ)	
২০২১-২২	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (চতুর্থ নিৰণিকৰণ)	
২০২২-২৩	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (পঞ্চম নিৰণিকৰণ)	
২০২৩-২৪	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (ষষ্ঠ নিৰলিকৰণ)	
২০২৪-২৫	সপ্তম নিৰণিকৰণ	
২০২৫-২৬	অষ্টম নিৰণিকৰণ	
মুঠ বিত্তীয় প্ৰয়োজনীয়তা		

গচ ৰোৱাৰ পাঁচ বছৰৰ বিৰতিত নিৰণি প্ৰক্ৰিয়া চলাব লাগিব।

বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ সংমিশ্ৰিত কাৰ্যৰ বৃক্ষৰোপণৰ কৰ্ম পৰিকল্পনা— চেণ্ণ আৰু আনুষংগিক গচ, কাৰ্যখৰি আৰু
বাঁহ

ৰোপিত বৃক্ষৰ নাম : বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ সংমিশ্ৰিত কাৰ্যৰ বৃক্ষৰোপণৰ কৰ্ম পৰিকল্পনা— চেণ্ণ আৰু আনুষংগিক গচ, কাৰ্যখৰি আৰু বাঁহ

বৃক্ষৰোপণৰ সময় : ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ।

বৃক্ষৰোপণৰ এলেকা :

স্থান নির্ণয় :

ৰোপণ কৰিবলগীয়া গছৰ সংখ্যা :

঱কৰ সংখ্যা :

প্ৰজাতি :

বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ
২০১৬-১৭	প্ৰাকৃতিক বীজৰ পৰা পুনৰ উৎপাদন- আৰু পৰীক্ষা- নিৰীক্ষাৰ সুবিধাৰ বাবে চিহ্নিত কৰা উপযুক্ত স্থান মানুহ আৰু অন্যান্য জীৱ-জন্মৰ উপস্থিতিয়ে ক্ষতিগ্রস্ত কৰিব পৰা স্থান এশ হেষ্টেৰতকৈ কম নহয়। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত ওলাই থকা ভূমি চাৰিটা ঱কত ভাগ কৰি থোৱা হৈছে। ভূমি উন্নয়নৰ কামৰ বাবদ প্ৰতি হেষ্টেৰত এক হাজাৰ টকাকৈ।	
২০১৭-১৮*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X৩মিঃ খণ্ড পুলিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে।	
২০১৮-১৯*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X ৩মিঃ ৱ্লক বনানিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিত কৰণৰ কাম (প্ৰথম নিৰণিকৰণ)	
২০১৯-২০*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X ৩মিঃ ৱ্লক বনানিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (দ্বিতীয় নিৰণিকৰণ)	
২০২০-২১*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X৩মিঃ ৱ্লক বনানিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টেৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (তৃতীয় নিৰণিকৰণ)	
২০২১-২২*	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (চতুৰ্থ নিৰণিকৰণ)	
২০২২-২৩*	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (পঞ্চম নিৰণিকৰণ)	
২০২৩-২৪*	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (ষষ্ঠ নিৰণিকৰণ)	
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণিকৰণ	
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণিকৰণ	
মুঠ বিত্তীয় প্ৰয়োজনীয়তা		

গচ ৰোৱাৰ পাঁচ বছৰৰ বিৰতিত নিৰণি প্ৰক্ৰিয়া চলাব লাগিব।

উৎস : প্ৰফ'মা- ৩, তালিকা-৩.১০। বন বিভাগৰ ব্যক্তি আৰু বাসিন্দাসকলৰ সৈতে আলোচনা।

কাঠ উৎপাদন নোহোৱা বনাথল সৃষ্টিৰ কৰ্মপৰিকল্পনা

ৰোপিত বৃক্ষৰ নাম : এন টি এফ পি প্লেনটেশ্যন

বৃক্ষৰোপণৰ সময় : ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ তৈ।

বৃক্ষৰোপণৰ এলেকা :

স্থান নিৰ্ণয় :

ৰোপণ কৰিবলগীয়া গছৰ সংখ্যা :

লুকৰ সংখ্যা :

প্ৰজাতি :

বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ
২০১৬-১৭	প্ৰাকৃতিক বীজৰ পৰা পুনৰ উৎপাদন আৰু পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ সুবিধাৰ বাবে চিহ্নিত কৰা উপযুক্ত স্থান মানুহ আৰু অন্যান্য জীৱ-জন্মৰ উপস্থিতিয়ে ক্ষতিগ্রস্ত কৰিব পৰা স্থান এশ হেষ্টৰতকৈ কম নহয়। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত ওলাই থকা ভূমি চাৰিটা লুকত ভাগ কৰি থোৱা হৈছে। ভূমি উন্নয়নৰ কামৰ বাবদ প্ৰতি হেষ্টৰত এক হাজাৰ টকাকৈ।	
২০১৭-১৮*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X ৩মিঃ খণ্ড পুলিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে।	
২০১৮-১৯*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X ৩মিঃ খণ্ড পুলিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (প্ৰথম নিৰণিকৰণ)	
২০১৯-২০*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X ৩মিঃ খণ্ড পুলিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (দ্বিতীয় নিৰণিকৰণ)	
২০২০-২১*	এপ্ৰিল-জুন মাহত ৩মিঃ X ৩মিঃ খণ্ড পুলিকৰণ। ১১১১ ৰোপিত বৃক্ষ / হেষ্টৰ। এলেকাটোৰ জি পি এছ মাৰ্কিং কৰা হৈছে। বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (তৃতীয় নিৰণিকৰণ)	
২০২১-২২*	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (চতুর্থ নিৰণিকৰণ)	
২০২২-২৩*	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (পঞ্চম নিৰণিকৰণ)	
২০২৩-২৪*	বিগত বৰ্ষত মৰি যোৱা, নষ্ট হোৱা গচ্ছসমূহ নিৰণিকৰণৰ জৰিয়তে পুনৰ উজ্জীৱিতকৰণৰ কাম (ষষ্ঠ নিৰণিকৰণ)	
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণিকৰণ	
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণিকৰণ	
মুঠ বিত্তীয় প্ৰয়োজনীয়তা		

গচ ৰোৱাৰ পাঁচ বছৰৰ বিৰতিত নিৰণি প্ৰক্ৰিয়া চলাব লাগিব।

৪.৫। নার্তাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা নার্তাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলত দিয়া ধৰণৰ নার্তাৰীসমূহৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছে।

ক) জে এফ এম চিৰ অধীনৰ লোকসকলৰ নার্তাৰী (বিভাগীয় নার্তাৰীকে ধৰি)

অধিক তথ্য তলত দিয়া হ'ল।

জে এফ এম চি নার্তাৰী

তলত দিয়া তালিকাত নার্তাৰীৰ সবিশেষ

তালিকা- ১১ (ক) জে এফ এম চি নার্তাৰীৰ পটুপথাৰ জে এফ এম চি

নার্তাৰীৰ স্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বৰ্ষ	বীজৰ পৰিমাণ	মন্তব্য
		২০১৬-১৭		
		২০১৭-১৮		
		২০১৮-১৯		
		২০১৯-২০		

উৎস : প্ৰফৰ্মা- ৩, তালিকা-৩.১০। বন বিভাগৰ ব্যক্তি আৰু বাসিন্দাসকলৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৬। প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা- ১০ বছৰ

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বৃক্ষ ৰোগণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। এই পৰিকল্পনাই দহ বছৰ সামৰি লৈছে।

ক) কাৰ্ত্তৰ প্ৰজাতি : শাল, টিক আৰু আনুসাংগিক।

তালিকা- ১২ (ক) পটুপথার জে এফ এম চির বৃক্ষরোপণের প্রতিপালন পরিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ বর্ষ পরা ২০২৫-২৬ লৈ	
২০১৬-১৭ বর্ষ পরা ২০২৫-২৬ লৈ	

উৎস : বন বিভাগের ব্যক্তি আরু বাসিন্দাসকলের সৈতে আলোচনা।

খ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) পটুপথার জে এফ এম চির বাঁহ খেতির প্রতিপালন পরিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ বর্ষ পরা ২০২৫-২৬ লৈ	

উৎস : বন বিভাগের ব্যক্তি আরু বাসিন্দাসকলের সৈতে আলোচনা।

গ) ইঞ্চন কাঠ রোপণ

তালিকা- ১২ (গ) পটুপথার জে এফ এম চির ইঞ্চন কাঠ রোপণের প্রতিপালন পরিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ বর্ষ পরা ২০২৫-২৬ লৈ	

উৎস : বন বিভাগের ব্যক্তি আরু বাসিন্দাসকলের সৈতে আলোচনা।

ঘ) এন টি এফ পি/ওষধি গচ্ছ খেতি

তালিকা- ১২ (ঘ) পটুপথার জে এফ এম চির এন টি এফ পি/ওষধি গচ্ছ খেতির প্রতিপালন পরিকল্পনা

বর্ষ	চিকিৎসা
২০১৬-১৭ বর্ষ পরা ২০২৫-২৬ লৈ	

উৎস : বন বিভাগের ব্যক্তি আরু বাসিন্দাসকলের সৈতে আলোচনা।

৫। প্রত্যাশিত লাভ

পটুপথার জে এফ এম চির সদস্যসকলে প্রদান করা বন সুরক্ষার পরা আশা করা লাভ এই উপ-শাখাত প্রদান করা হৈছে। লগতে অংশীদারিত্ব কর্মসূচীর লাভে দিয়া হৈছে।

৫.১। কাঠ আরু ঘাঁহ-বনের প্রত্যাশিত লাভ

পটুপথার জে এফ এম চির বাবে ওপৰৰ বিষয়টো তলত তালিকাবদ্ধ করা হৈছে। এই সম্ভাবনীয় লাভ হৈছে বন উন্নয়ন পরিকল্পনার অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলের দ্বাৰা কৰা বন সুরক্ষার লাভ।

তালিকা- ১৪ : পটুপথার যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতিৰ অন্তর্গত বনাঞ্চলের সদস্যসকলে আশা কৰা লাভ

দ্রব্য	মাহ	বর্ষ	পরিমাণ
কাঠখৰি	-	-	-
গৃহ নির্মাণৰ বাবে কাঠ	-	-	-
সা-সঁজুলি নির্মাণৰ বাবে সৰু কাঠ	-	-	-
বাঁহ	-	-	-
খুঁটা	-	-	-
বনাঞ্চলৰ গছ আৰু ঘাঁহৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-
এন টি এফ পি	-	-	-
মজুৰি	-	-	-
অন্যান্য	-	-	-

উৎস : প্রফ'র্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৪/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫.২। অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ

পটুপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তর্গত বনাঞ্চলত অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ এনেধৰণৰ :

তালিকা- ১৫ : পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ

পদ্ধতি	দ্রব্য
সমবিতৰণ	এন টি এফ টি
সদস্যসকলৰ পৰা মুকলিভাৱে	
সংগ্ৰহ কৰা	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনৰ সংসাধন

উৎস : প্রফ'র্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

বিঃ দ্রঃ বনাঞ্চলিক বিষয়াই নিশ্চিত কৰা অনুসৰি ইয়াত বৃক্ষ বৌপণৰ বাবে ঠাই উপলব্ধ নহয় (কপি গাঁষ্ঠি দিয়া হৈছে)

To

The Range Forest Officer,
Lurding Range, Lurding.

Sub: Unavailability of area for creation
of plantation under Potupather
IFMC area.

Sir,

I have the honour to inform you
that no area is available for creation
of plantation under Potupather IFMC.
Since, the vacant 25 Hac. have already
been covered by fuelwood plantation
under APFMC scheme during 2015-16.

This is for favour of your kind
information & necessary action.

Yours faithfully,

1. ~~M. G. Potupather~~
(President)

President
M. G. Potupather
Lurding

2. ~~Dip. Secy or
Chairman Secretary~~
Member & Secretary
M. G. Potupather
Lurding

Forwarded.

S. Rahman
Range Officer
Lurding Range, Lurding

Confirmed.

ADM
(S. Rahman, AFS.)
AO, NC-Div.
Hojai.

৫.৩। অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনা

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনাসমূহ

তালিকা- ১৩ ৪ পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনাসমূহ

অভিযান	প্ৰয়োজন (আছে/নাই)	দায়িত্ব	মাহ/বছৰ	এলেকা (হেষ্টৰ)
স্বাস্থ্য শিবিৰ	আছে	ভি এছ এছ	বৰষুণৰ বতৰ	জে এফ এম চি এলেকা
অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্ৰ	আছে	ভি এছ এছ	গোটেই বছৰ	জে এফ এম চি এলেকা
ইন্ধন ৰাহিকৰা সামগ্ৰী	আছে	ভি এছ এছ	গোটেই বছৰ	
পশুধনৰ স্বাস্থ্য উন্নয়ন অনুষ্ঠান	আছে	ভি এছ এছ	মাহেকীয়া	জে এফ এম চি এলেকা

উৎস : প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

বিপণন কাৰ্যসূচী

পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বাণিজ্যিক বিতৰণৰ বাবে হোৱা অভিযানসমূহ

ক) ব্যক্তিগত ক্ৰেতাৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ ব্যৱসায়

খ) ব্যক্তিগত পৰ্যায়ত ব্যৱসায়

গ) যৌথ বাণিজ্য।

পরিশিষ্ট তালিকা

পরিশিষ্ট নং	শিরোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	কেনেকৈ উপস্থিত হ'ব	৩৬
২	মানচিত্র গাঁৱৰ মানচিত্র গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্র গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্র	৩৭ ৩৮ ৩৯
৩	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্র (জি আই এছ)	৪০
৪	পি আৰ এ অনুশীলন	
	সামাজিক মানচিত্রায়ন সম্পদৰ স্থানাংক সময়কালীন সমীক্ষা জীৱিকাৰ খতু ভেন ডায়েগ্রাম চাপাটি ডায়েগ্রাম অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক আৰু ই পি এ	৪১ ৪৩ ৪৪ ৪৪ ৪৭ ৪৮ ৪৯
৫	আলোকচিত্র	৫২
৬	জে এফ এম চি-ৰ সদস্যসকলৰ তালিকা	৫৩
৭	পূৰণ কৰা তালিকা (প্ৰফ'মা ১ৰ পৰা প্ৰফ'মা ৪) তালিকাৰ সংখ্যা- ১-৮	৫৪

পরিশিষ্ট I

কেনেদেৰে উপস্থিত হ'ব :

গুৱাহাটীৰ পৰা লামডিঙৰ দূৰত্ব, অৱস্থি, পথৰ মানচিত্ৰ আৰু নিৰ্দেশনা

লামডিং ভাৰতৰ অসমত ৯৩.১৭ দ্বাঘিমাংশ আৰু ২৫.৭৫ অক্ষাংশত অৱস্থিত। আনহাতে অসমত গুৱাহাটী ভাৰতৰ ৯১.৭৫ দ্বাঘিমাংশ আৰু ২৬.১৯ অক্ষাংশত অৱস্থিত।

গুৱাহাটী আৰু লামডিঙৰ মাজৰ দূৰত্ব

গুৱাহাটী আৰু লামডিঙৰ মাজৰ পোনপটীয়া দূৰত্ব ১৫০ কিঃ মিৎ আৰু ১৮৮.৯৩ মিটাৰ। মাইল হিচাপে লামডিং আৰু গুৱাহাটীৰ মাজত দূৰত্ব ৯৩.৩ মাইল। এয়া হৈছে পোনপটীয়া সৰলৰৈখিক দূৰত্ব। কিন্তু একা-বেঁকা পথৰ কাৰণে গুৱাহাটী আৰু লামডিঙৰ মাজৰ প্ৰকৃত ভ্ৰমণ দূৰত্ব তাতোকৈ অধিক হ'বগৈ পাৰে।

গুৱাহাটীৰ পৰা লামডিঙৰ যাতায়াত সময়

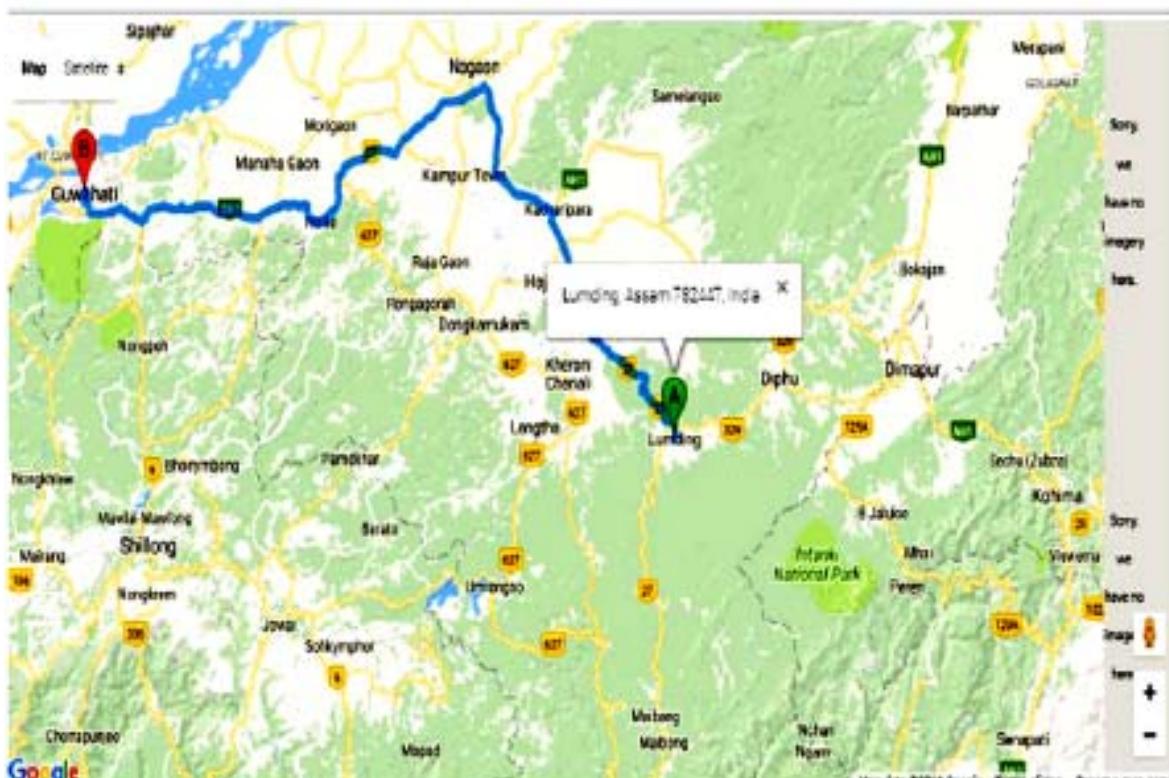
লামডিং গুৱাহাটীৰ পৰা প্ৰায় ১৫০ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত অৱস্থিত, গতিকে আপুনি যদিও ঘণ্টা ৫০ কিলোমিটাৰ গতিবেগত লামডিঙৰ পৰা যাত্ৰা কৰে তেতিয়া হ'লে গুৱাহাটী পাওঁতে সময় লাগিব পাৰে তিনি ঘণ্টা। বাছ, বেল বা আপুনি ব্যৱহাৰ কৰা বাহনৰ গতিবেগৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি গুৱাহাটীৰ যাত্ৰাসময় কম-বেছি হ'ব পাৰে।

লামডিঙৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ বাছ

ঘণ্টা ৬০ কিলোমিটাৰ বেগত বাছ এখনে গতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰিলে মুঠ যাত্ৰাকালত লামডিঙৰ পৰা গুৱাহাটী পাবলৈ ২.৫ ঘণ্টাৰ ভিতৰত সময় লাগিব পাৰে। বাস্তাৰ অৱস্থা আৰু পথৰ ভিন্নতাবেদে এই সময়সীমা হ্ৰাস-বৃদ্ধি ঘটিব পাৰে। লামডিঙৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ বাছৰ ভাৰা প্ৰায় ১২০টকাৰ ভিতৰত।

লামডিঙৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ পথৰ মানচিত্ৰ

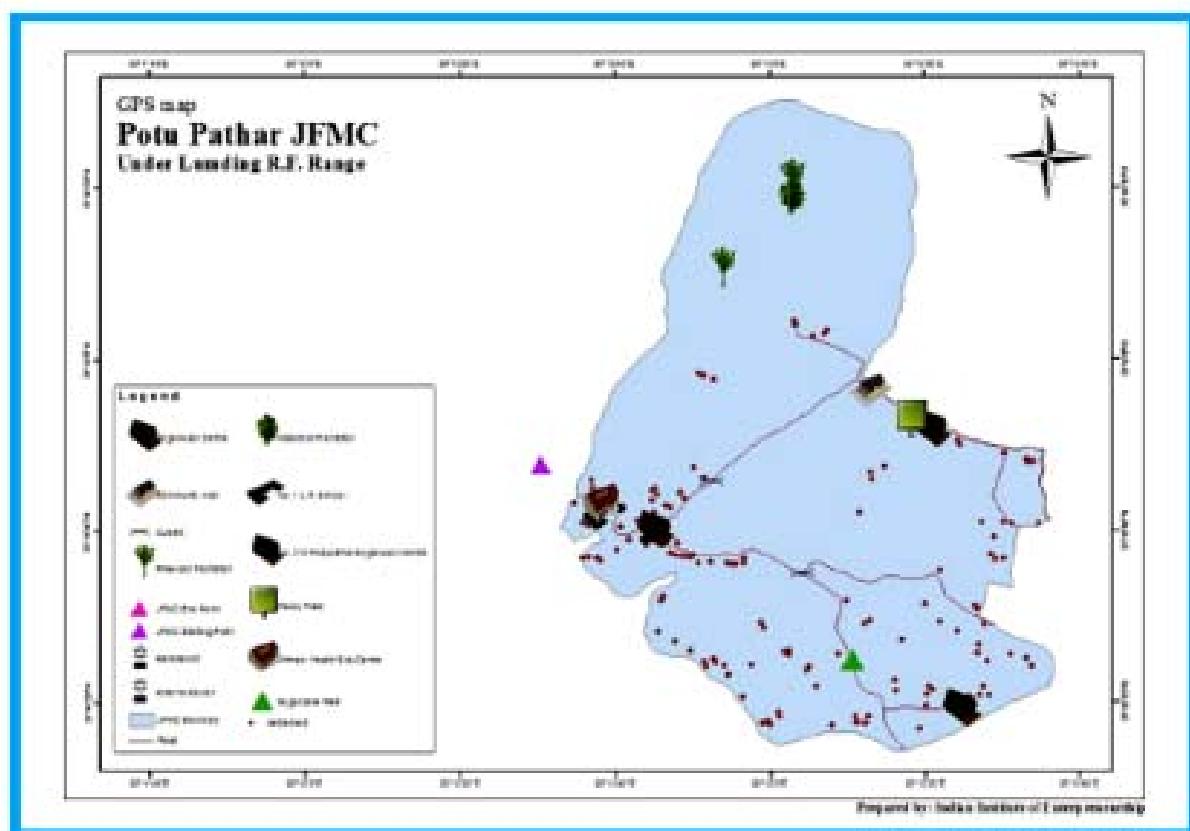
লামডিং প্ৰায় গুৱাহাটীৰ পূৰু কোণত অৱস্থিত। তলত দিয়া পূৰু দিশটো

উৎস : গুগল মানচিত্ৰ

পরিশিষ্ট II

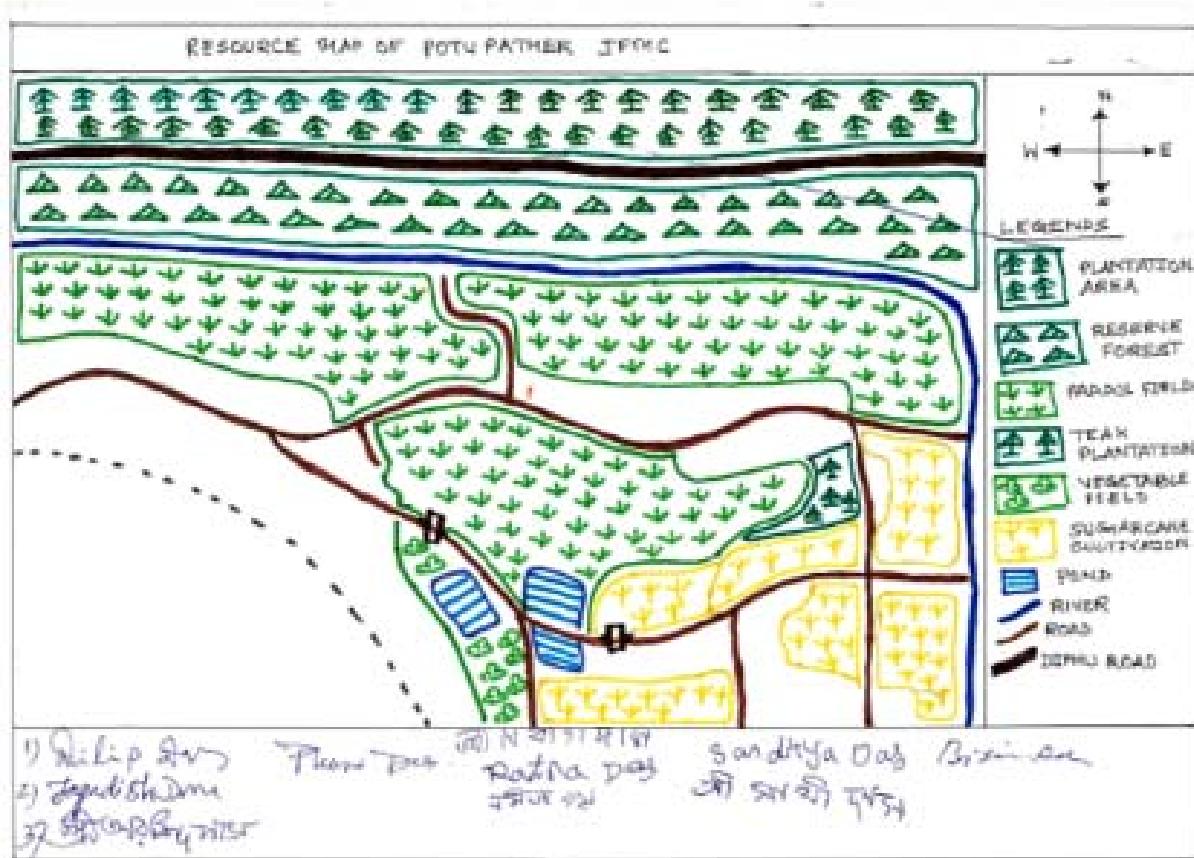
১. পটুপথার জে এফ এম চির গাঁৱৰ মানচিত্ৰ

২. পটুপথার জে এফ এম চির সামাজিক মানচিত্র

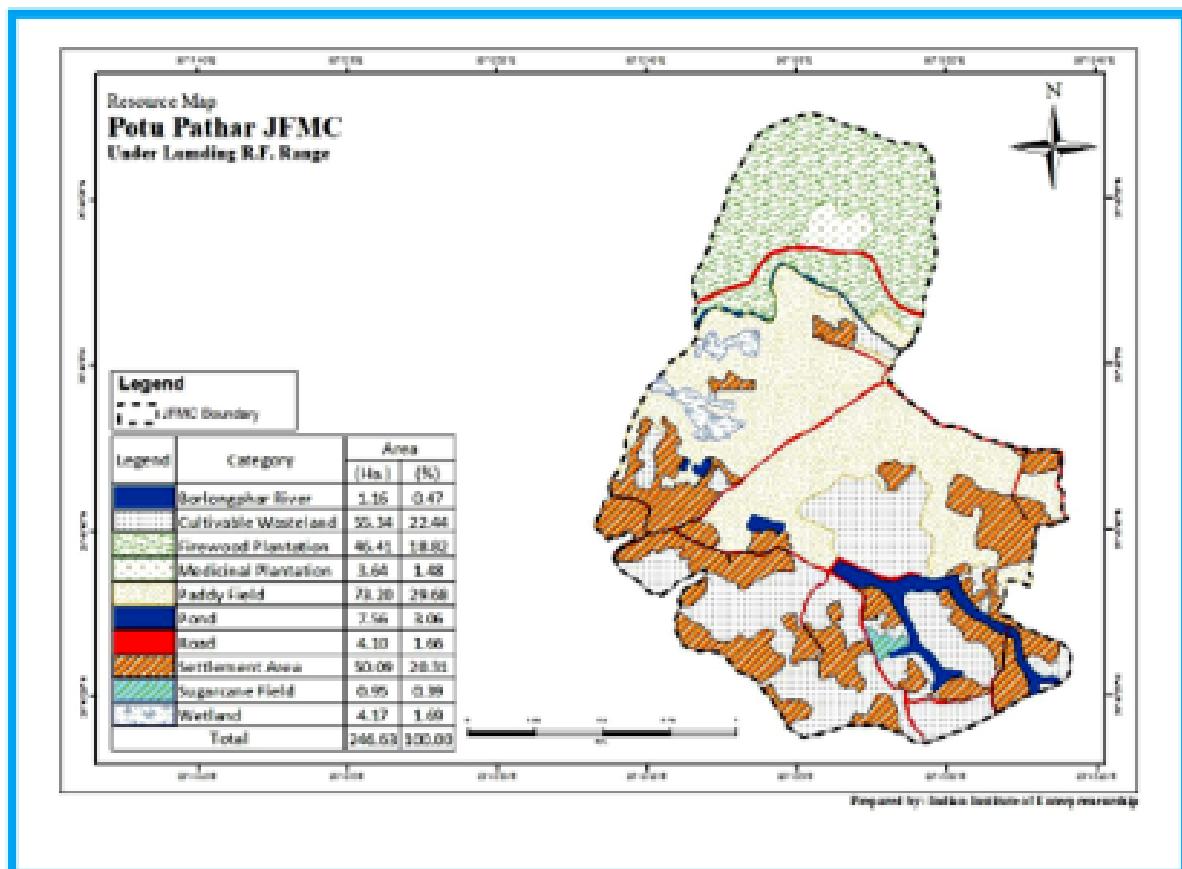
৩. পটুপথার জে এফ এম চির সম্পদৰ মানচিত্ৰ

জি আই এছৰ ভূমি ব্যবহাৰৰ মানচিত্ৰ

পৰিশিষ্ট III

জি আই এছৰ ভূমি ব্যবহাৰৰ মানচিত্ৰ

পরিশিষ্ট III

অংশগ্রহণমূলক গ্রামীণ পরিমাপ (পি আৰ এ)

অংশগ্রহণমূলক গ্রামীণ পরিমাপৰ স্থান আৰু সময় :

অংশগ্রহণকাৰীৰ সংখ্যা	১	২২
সময়	১	১৮ জুন, ২০১৬ৰ পুৱা ১০.৩০ বজাত
স্থান	১	পটুপথাৰ গাঁও

তালিকা-৩.১ পটুপথাৰ জে এফ এম চি অন্তৰ্গত গাঁওসমূহৰ বিষয়ে বৰ্ণনা

ক্রমিক নং	গাঁৰৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	পটুপথাৰ	৭০	৩৮৭	২৩১	১৫৬
	মুঠ	৭০	৩৮৭	২৩১	১৫৬

উৎস : ক্ষেত্ৰ সমীক্ষা

পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন সৰঞ্জামসমূহ

- ক) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন
- খ) সম্পদ স্থানাংক
- গ) সময় সীমাপৰ্যবেক্ষণ
- ঘ) ঋতুগত বিশ্লেষণ
- ঙ) চাপাটি ডায়েগ্রাম

৩.১। সামাজিক মানচিত্ৰায়ন (মেপিং) :

বিভিন্ন সামাজিক-অৰ্থনৈতিক বিষয়বোৰক লৈ আলোচনা আৰু মানচিত্ৰৰ ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা গভীৰভাৱে অধ্যয়নৰ বাবে গাঁওবাসী আৰু উদগনি দাতাসকলক সহায়ৰ উদ্দেশ্যে সামাজিক মানচিত্ৰায়ন ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সামাজিক মানচিত্ৰৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ উপলব্ধ আন্তঃগাঁথনি, সামাজিক গাঁথনি, প্ৰতিষ্ঠানসমূহ, বৃত্তি আদিৰ তথ্য দাঙি ধৰাৰ বাবে যথোপযুক্ত প্ৰচেষ্টা চলোৱা হয়। ইয়াৰ পূৰ্বে এই প্ৰকল্পৰ বিষয়ে সজাগতা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। গতিকে বিদ্যালয়ত পি আৰ এ প্ৰক্ৰিয়াৰ বাবে মানুহক গোট খুওৱাটো সহজ। গাঁওবাসীৰ উৎসাহ প্ৰশংসনীয় আৰু তেওঁলোকে সক্ৰিয়ভাৱেই মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়াত অংশগ্রহণ কৰিছে।

প্ৰথমে গাঁৰৰ লোকসকলক গাঁওখনৰ পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানসমূহ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হয়। দুজন সদস্যই স্বতঃপ্ৰণোদিতভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবঢ়ি আহে আৰু তেওঁলোকক সহায় কৰে গাঁৰৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে। মানচিত্ৰত গাঁৰৰ সকলো বাসিন্দাই নিজৰ নিজৰ আৱাসৰ অৱস্থান দেখুৱাই দিয়ে। মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়া সমাপ্ত হোৱাৰ পিছত দলৰ সদস্যসকলে পৰিয়ালসমূহৰ ঘৰৰ ধৰণ সম্পৰ্কীয় তথ্যসমূহ যেনে পকীঘৰ, অৰ্ধ-পকীঘৰ, ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ ঘৰ আৰু খেৰৰ ঘৰ সম্পৰ্কে তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰে।

তালিকা-৪.১ : পটুপথাৰ গাঁও সম্পর্কে তথ্য

সামাজিক তথ্য	বিৱৰণ	সংখ্যা
	মুঠ জনসংখ্যা	৩৮৭
	পুৰুষ	২৩১
	মহিলা	১৫৬
	মুঠ পৰিয়াল	৭০
	অর্ধ-পকী ঘৰৰ সংখ্যা	২২
	পকীঘৰৰ সংখ্যা	৭
	চিনৰ চালিৰ কেঁচাঘৰৰ সংখ্যা	৪১
লেণ্ড মার্ক	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	১
	কুঁৰা	৪
	নদী	১
	ৰাজহৰা নামঘৰ	৩
	জান-জুবি-পুখুৰী	৩
	সামুহিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	১

- সামাজিক মানচিত্ৰায়নত অংশগ্ৰহণকাৰীসকলে ৭০টা পৰিয়ালক চিহ্নিত কৰে। ইয়াৰে ২২টা পৰিয়ালৰ আৱাস পকী আৰু ৪১টা পৰিয়ালৰ আৱাস অর্ধপকী। বাকী ৭ টা পৰিয়ালৰ ঘৰ কেঁচা চিনৰ চালিৰ সৈতে। ই প্ৰমাণ কৰে যে চৰকাৰৰ ইন্দীৰা আৱাস যোজনাই গাঁও অঞ্চলত এতিয়াও দৰিদ্ৰ পৰিয়ালক সামৰি ল'ব পৰা নাই।
- এইবোৰৰ উপৰি পৰিয়ালসমূহৰ শ্ৰেণীভিত্তিক বিভাজন, ইয়াৰ উপৰি গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান যেনে ৰাজহৰা সভা ঘৰ, বিদ্যালয়, কালভ৾র্ট, দমকল আৰু কুঁৰা, সামুহিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ আৰু নামঘৰৰ অৱস্থানো মানচিত্ৰত অংকিত কৰা হয়।
- গাঁওবাসীৰ পানীৰ এটা প্ৰধান উৎস হৈছে দমকল। ইয়াত মাত্ৰ এটা ৰাজহৰা কুঁৰা জে এফ এম চিৰ এলেকাৰ ভিতৰত আছে, যিটো গাঁৱৰ লোকসকলে দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে।
- গাঁৱত প্ৰাথমিক শিক্ষা ব্যৱস্থা পৰ্যাপ্ত নহয়, এই গাঁওখনত জে এফ এম চিৰ অধীনত এখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে। য'ত প্ৰায়সংখ্যক স্কুলকেই এৰাই চলিব লগা হয়। গোটেই গাঁওখনত দুটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে।
- গাঁওখনৰ বেছিভাগ বাসিন্দা বেংগলী আৰু বিহাৰী সম্পদায়ৰ আৰু তেওঁলোক সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ।

জ্ঞাত তথ্য :

- গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকলে এতিয়াও জংঘলৰ ওপৰত নিৰ্বৰশীল আৰু বন্ধা বঢ়াৰ বাবে কাৰ্ত খৰি ব্যৱহাৰ কৰে যিটোত বন বিভাগ সজাগ।
- প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ আৰু ডাকঘৰ লামডিঙ্ট অৱস্থিত, যিসমূহ জে এফ এম চিৰ পৰা সাত কিলোমিটাৰ দূৰৈত।

- ঘৰচীয়া পশুৰ খাদ্যৰ বাবে বনাথওলেই হৈছে পৰ্যাপ্ত উৎস আৰু পশুপালনৰ সামৰ্থ্য থকা পৰিয়ালবিলাকে বনাথওলৰ উৎসকে ব্যৱহাৰ কৰে। বালিজান মিলিজুলি জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসী শস্যৰ অৱশিষ্ট অংশ, গচ-গচনিৰ পাত, ঘাঁঁহ, সেউজীয়া খাদ্য আদিৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণভাৱে নিৰ্ভৰশীল। শস্য চপোৱাৰ পিছত পথাৰত বৈ যোৱা অৱশিষ্ট অংশ যেনে শস্যৰ গচৰ গুড়ি, কাণু, পাত আৰু মাহজাতীয় শস্যৰ বাকলি আদি পশুখাদ্য হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়।
- পটুপথাৰ জে এফ এম চিৰ বাসিন্দাসকলে সাম্প্রাহিক বজাৰৰ বাবে সাত কিলোমিটাৰ দূৰত্ব অতিক্ৰম কৰি লামডিঙলৈ আহিবলগা হয়।

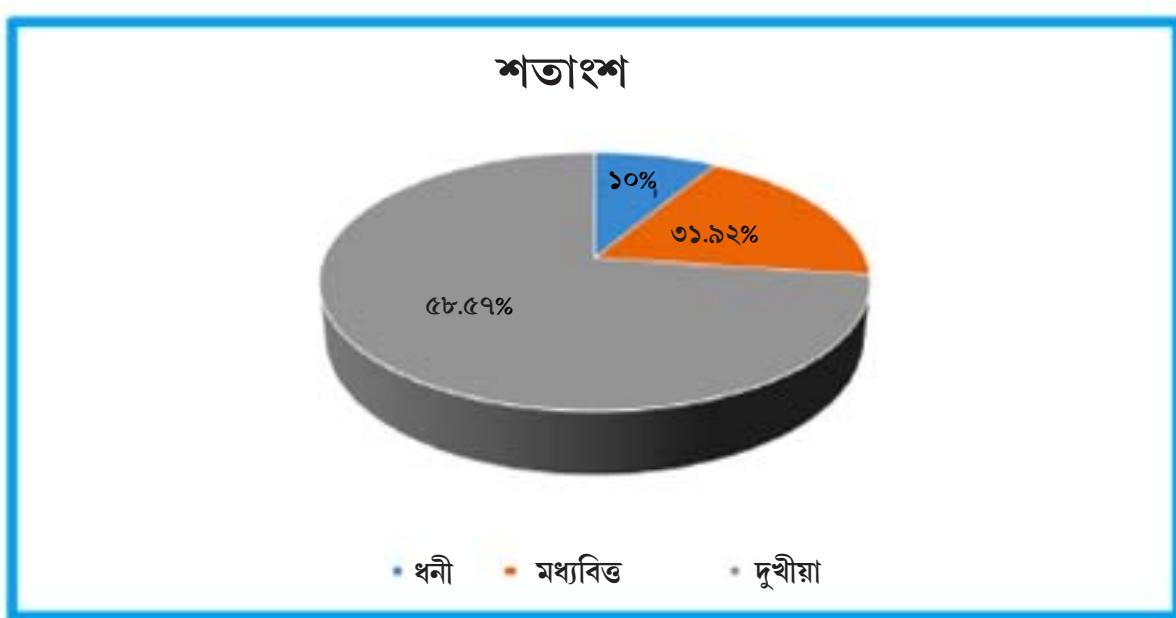
৪.৩। সম্পদৰ স্থানাংক

সম্প্ৰদায়ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ সম্পদৰ গৰাকীৰ অৱস্থা চিহ্নিত আৰু বিশ্লেষণ কৰি পৰিয়ালসমূহৰ সদস্যসকলৰ সম্পদৰ স্থানাংক বা ভাল-বেয়া অৱস্থাৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়। এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক স্তৰ নিৰ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীসকলক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ/অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক নিৰ্ধাৰণতো সহায় কৰে।

নিম্নোক্ত মানৰ ভিত্তিত সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছেঃ

- ক)   বৃত্তি
- খ)   ভূমি ধাৰণ
- গ)   জীৱন প্ৰণালী

এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণৰ জৰিয়তে দেখা গৈছে যে প্ৰায় ৫৮.৫৭ শতাংশ লোক দৰিদ্ৰ, প্ৰায় ৩১.৪২ শতাংশ মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ আৰু প্ৰায় ১০ শতাংশ ধনী হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত। দৰিদ্ৰ লোকসকল ঘাইকৈ অনিয়মিত দিন হাজিৰা কৰা বনুৱা, কৃষক, দোকানি আৰু আনৰ মাটিত খেতি কৰা লোক। দহ বিষা ভূমি, আৰ চি চি ঘৰ আৰু সৰু আৰ চি চি ঘৰ, চাৰ্ভিছ, গো ধন, টিভি আৰ চি ডি, মটৰ চাইকেল, ধান বন্ধা মিল, জলসিঞ্চনৰ সুবিধা আৰু এশ কুট্টলতকৈ অধিক ধান আৰ্জন কৰাসকল ধনী ব্যক্তিৰ ঘৰত আন্তৰ্ভুক্ত।

৪.৪। সময়কালীন সমীক্ষা

তালিকা- ৪.২ : সময়কালীন সমীক্ষা

বছর	ঘটনা	ধরণ
প্রাক-স্বাধীন	এই গাঁওখনের নাম পটু নামের গাঁওবুড়াজনের নামেরে নামকরণ করা হয়	গঠনাত্মক

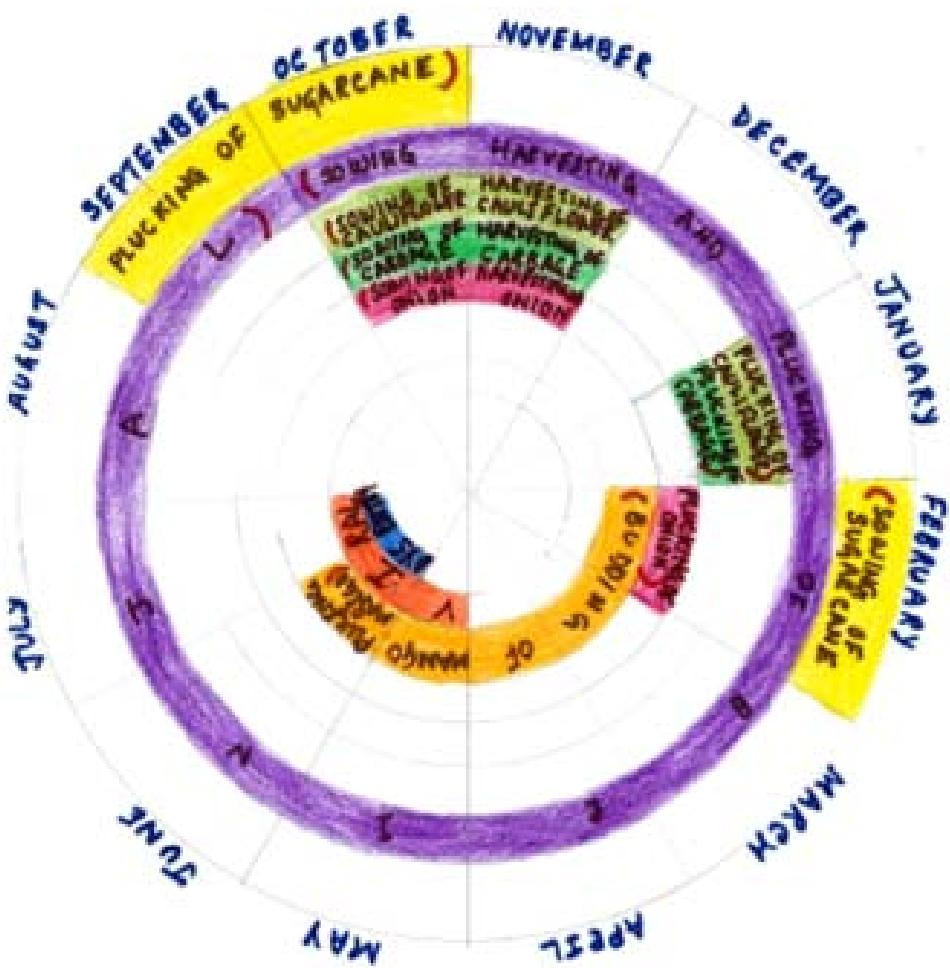
সুদীর্ঘকাল ধরি সংঘটিত ঐতিহাসিক ঘটনা তথা অতীতের গুরুত্বপূর্ণ ঘটনাবোর সম্পর্কে জানিবলৈ দলটোরে সময়কালীন বিশ্লেষণ সম্পন্ন করে। দলৰ সদস্যসকলে স্থানীয় ঘটনাবোৰ সম্পর্কে গাঁওবুড়া, বয়োজ্যেষ্ঠ লোক-তরুণসকলৰ সৈতেও তেওঁলোকৰ ধাৰণা সম্পর্কে আলোচনা কৰে আৰু পৰিস্থিতিৰ লগত তেওঁলোকে কিদৰে মোকাবিলা কৰিছিল, তেওঁলোকৰ জীৱনত আৰু গাঁওখনের উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত সেইবোৰ ঘটনাৰ কি প্ৰভাৱ পৰিছিল সেই সম্পর্কেও জানিব বিচাৰে। সেইবোৰ ঘটনাৰ সময়কালীন বিৱৰণ তলত দিয়া হ'ল :

৪.৫। জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ খাতুকালীন মানচিত্ৰায়ন

স্থানীয় লোকসকলে প্ৰস্তুত কৰা খাতুভিত্তিক পঞ্জিকা সম্প্ৰদায়ৰ ভিতৰৰ খাতুকালীন প্ৰণতাসমূহ সম্পর্কে তথ্য সংগ্ৰহ আৰু নিৰ্দিষ্ট হেঁচা আৰু দুৰ্বলতাবিলাকৰ সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এক অত্যন্ত উপযোগী উপায়। দলীয় আলোচনাৰ সময়ত (সংগৃহীত তথ্যবোৰ তদন্ত কৰাৰ বাবে আলোচনা) প্ৰায়েই মাটিৰ ওপৰত খাতুভিত্তিক কৃষি পঞ্জিকা অংকন কৰা হয় আৰু এই পঞ্জিকাৰ মেট্ৰিক্স বা ৰেখাংকনত শিলগুটি অথবা বীজবোৰ শস্যৰ প্ৰতীক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি শস্যৰ অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক দেখুওৱা হয়। আনহাতে, খাতুভিত্তিক বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ সাধাৰণ ৰেখাবেও ৰেখাচিত্ৰ (গ্রাফ) অংকন কৰিব পাৰি। সমগ্ৰ বছৰ ধৰি সমগ্ৰ পৰিস্থিতিৰ ওপৰত পলকতে চাৰলৈ এখন পঞ্জিকাতে খাতুভিত্তিক প্ৰকাৰভেদৰ সমগ্ৰ বিষয়ক সামৰি ল'ব পাৰি। এই প্ৰকাৰভেদে বা পৰিৱৰ্তনবোৰ হৈছে বৰষুণ, শস্যৰ পৰ্যায়ক্ৰম, বনুৱাৰ চাহিদা, মজুৰিভিত্তিক নিযুক্তিৰ পৰ্যাপ্ততা, বাহিৰলৈ প্ৰৱেশ, মানুহৰ ৰোগত আক্ৰান্ত হোৱাৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায়সমূহ আৰু অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাক যেনে উৎসৱ আদিকো ইয়াত দেখুৱাৰ পাৰি।

খাতুভিত্তিক মানচিত্ৰায়নত ঘাইকৈ শস্য খেতিৰ বিষয়টোক সামৰি লোৱা হয়। খাতুভিত্তিক মানচিত্ৰত আমি কৃষিজাত, শস্য আৰু কৃষিকাৰ্যৰ তিনিটা সময় যেনে বীজসিঁচা, শস্য ৰোপণ আৰু শস্য চপোৱাৰ নিয়মবোৰ বিবেচনা কৰাৰ লগতে গোটেই বছৰ ধৰি বিতং তথ্য সংগ্ৰহ কৰোঁ। খাতুভিত্তিক মানচিত্ৰায়নৰ জৰিয়তে দেখা গৈছে যে গাঁৰত উৎপাদন কৰা ঘাই শস্যবোৰ হৈছে— মাটিকঠাল, বিলাহী, আলু, জলকীয়া, বন্ধাকবি, ফুলকবি, আম ইত্যাদি। বনাথওল দলীয় আলোচনাৰ সময়ত জানিব পৰা তথ্যমতে জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ জীৱিকাৰ প্ৰধান উপায়বোৰ হৈছে ঘৰচীয়া পশুপালন-প্ৰজনন (গাহৰি, কুকুৰা), বয়ন, দিনহাজিৰা কাম, বাজমিস্ত্ৰীৰ কাম, চিলাই কাম, কাঠৰ আচৰাবৰ কাম। এইবোৰ কাম খাতুকালীন চৰিত্ৰ নহয়।

পটুপথাৰ খতুভিতিক মানচিত্ৰ

© Jayashri Das   শ্রী সন্দীপ দাস
 © Dipali Das
 শ্রী সন্দীপ দাস
 * Potoopathar

মানচিত্র : ৩.৪ : খাতুকালীন শস্যের ধৰণ

কৃষিজাত শস্য		কাম-কাজের সময়		
		বীজসিংচা	শস্য চপোরা	সংগ্রহ
কৃষি খণ্ড	বন্ধাকবি	জুলাই	আগস্ট	নরেশ্বর-ডিচেম্বর
	ফুলকবি	জুলাই	আগস্ট	নরেশ্বর-ডিচেম্বর
	জলকীয়া	গোটেই বছৰজুৰি		
	মিঠালাউ	জানুৱাৰী-মার্চ	—	মে-জুন
	সৰিয়হ	অক্টোবৰ	—	নরেশ্বর-ডিচেম্বর
	আম	মার্চ-এপ্রিল	—	মে'-জুন
	কঁঠাল	এপ্রিল-মে	—	মে'-জুন
অনাকৃষি খণ্ড	বয়ন	গোটেই বছৰজুৰি		
	পশুধন পালন			
	দিন মজুৰি			
	দোকানী			
	বাজমিস্ত্রী			
	ইলেকট্ৰিচ্যান			
	দজী			

ভেন ডায়াগ্রাম

VENN DIAGRAM OF POTUPATHER JFMC

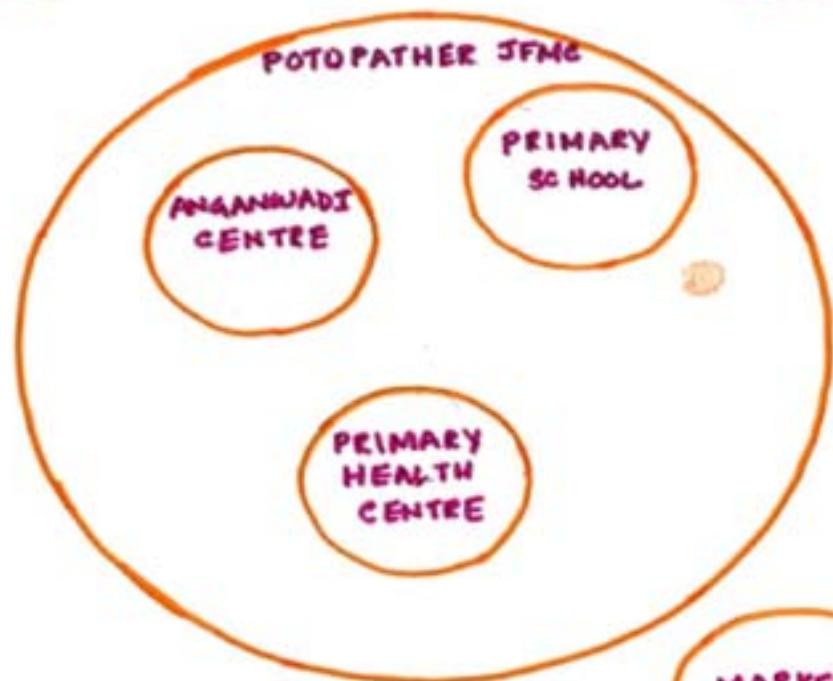
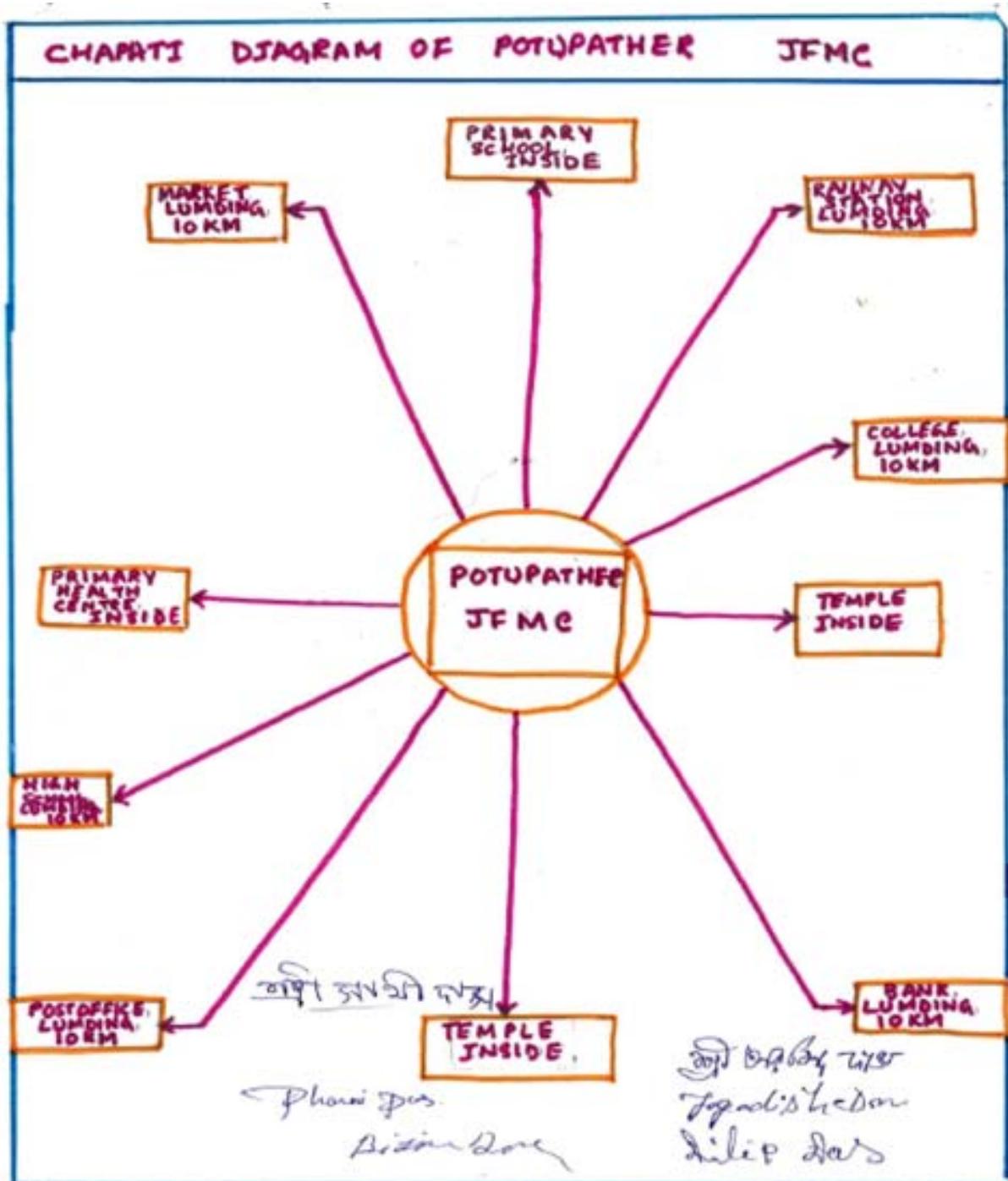

Photo By
শ্রী ক্ষমা পাত্র
Tegad's L. D.
Philip Day

চাপাটি ডায়েগ্রাম

অগ্রাধিকার স্থানাংক— জীবিকা আর ই পি এ

	Drinking Water (A)	Sanitation (B)	Road (C)	Health (D)	Community (E)	School (F)	Mark Scoring	Position
Drinking Water (A)	X	B	C	A	A	A	3	3
Sanitation (B)	A	X	C	B	B	B	4	2
Road (C)	A	B	X	C	C	C	5	1
Health Centre(D)	A	B	C	X	C	D	1++	4
Community Hall (E)	A	B	C	D	X	E	1	6
School (F)	A	B	C	D	F	X	1+	5

অগ্রাধিকাৰ স্থানাংক— জীৱিকা

	Food Processing (A)	Bee Keeping (B)	Driving (C)	Tailoring (D)	Carpentry (E)	Electricity (F)	Mark Scoring	Position
Food Processing (A)	X	A	A	A	A	A	5	1
Bee Keeping (B)	A	X	B	B	B	B	4	2
Driving (C)	A	B	X	C	C	C	3	3
Tailoring (D)	A	B	D	X	D	D	3	4
Carpentry (E)	A	B	C	D	X	E	1	6
Electrician (F)	A	B	C	D	F	X	1	5

অগ্রাধিকার স্থানাংক : জীরিকা আৰু পি আৰ এ

PRIORITY RANKING - EPA and Livelihood OF POTHIPATNER JFMC

EPA activity :

EPA Activities	Drinking water (A)	Food connectivity (B)	Electricity (C)	School (D)	Sanitation (E)	Marks	Rank
Drinking water (A)	X	A	A	A	A	4	1
Food connectivity (B)		X	B	B	E	3	2
Electricity (C)			X	D	E	2	4
School (D)				X	E	1	5
Sanitation (E)					X	2 ⁺	3

Livelihood Activity :

Livelihood Activities	Agriculture and Horticulture (A)	Livestock (B)	Food Processing (C)	Bee Keeping (D)	Cane and Bamboo (E)	Marks	Rank
Agriculture and Horticulture (A)	X	A	A	A	A	4	1
Livestock (B)	X	X	B	B	B	3	2
Food Processing (C)	X	X	X	C	C	2	3
Bee keeping (D)	X	X	X	X	E	1	5
Cane and Bamboo (E)	X	X	X	X	X	2 ⁺	4

signature :

শ্রী চূঞ্চী দাম

১) Jagat Singh Dam

২) Shilip Dey

৩) শ্রী অঞ্জলি দাম

৪) Moni Dey

গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা অংকিত জীৱিকাৰ অগ্রাধিকাৰ মানচিত্ৰ

পরিশিষ্ট IV

আলোকচিত্র

৪ আব এ কার্যসূচীর সময়ত

পরিশিষ্ট V

জে এফ এম চির সদস্যৰ তালিকা

SECTION 7 : MEMBERSHIP LIST

Name of IFMC	Division	Range	Language
Chittagong	Chittagong	Chittagong	Chittagong

Brat: *Chittagong* IFMC Code:

Sr. No.	Name	Father's / Husband's name	Age	Male / Female	Education	SC/ST / SC/DC
1	Hridas Das	Chittendra Kumar Das	50	M	8	SC
2	Anupamita Das	L. Anupam Das	57	M	8	SC
3	Aniket Das	L. Hemanta Kumar Das	50	M	-	CC
4	Gajan Das	L. Mitra Das	35	M	7	SC
5	Gupti Das	L. Hemanta Kumar Das	35	M	9	SC
6	Aniket Das	Anupamita Das	40	F	-	SC
7	Sandhya Das	Anupamita Das	35	F	8	SC
8	Nirmala Das	Anupamita Das	30	F	5	SC
9	Dilip Das		18			
10	Gopendra L. Hemanta Das	Das	45	M	8	CC

Rajib Das 61
 Master & Secretary
 I. P. M. G. Polypathar
 Chittagong

পরিশিষ্ট VI (নথি ১)

তালিকা-১ : জে এফ এম চি/গাঁৱৰ মূল তথ্য

বন সংমগ্রণৰ নাম : নগাঁও দক্ষিণ

বন আঞ্চলিক নাম : লামডিং

ক্রমিক নং	জেএফএমচি /গাঁও	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্য্যকৰী সদস্যৰ সংখ্যা	সভাপতিৰ নাম	সদস্য সচিবৰ নাম	গাঁও উন্নয়ন নিৰ্ধাৰণ	প্রতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰঙণি	সামাজিক বেৰ হয়/নহয়	লক্ষ্য প্ৰাপ্তি	শ্ৰেণী নিৰ্ধাৰণ আৰু আৰ এফ অ'ৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ সফলতাৰ % হাৰ
১	পটুপথাৰ	২০০৭ - ২০০৮	১০	হীৰা দাস	দীলিপ বৰা, কাঞ্চনলিঙ ১	-	-	-	-	৮০%

তালিকা-২ : গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

ক্রঃ নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	এছ চি		এছ টি		অ' বি চি		সাধাৰণ		মুঠ-সকলো শ্ৰেণী
			পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	
১	পটুপথাৰ	৭০	৬৩	৫২	-	-	-	-	১৬৮	১০৪	৩৮৭

তালিকা-৩ : গাঁওভিত্তিক বয়সৰ তথ্য

বয়স শ্ৰেণী	< ৫ বছৰ	৫-১৮ বছৰ	১৮-৪৫ বছৰ	৪৫-৬০ বছৰ	> ৬০ বছৰ
পুৰুষ	১৬	৫৫	৮২	৬৮	৫
মহিলা	১২	৫৩	৬৫	৪৩	৬
মুঠ	২৮	১০৮	১৪৭	১১১	১১

তালিকা-৪ : গাঁওভিত্তিক শিক্ষা তথ্য

বয়সের শ্রেণী	কেজি, নার্চারী	৫ বছরলৈ	৫-৮ বছর	৮-১০ বছর	১০-১২ বছর	ডিগ্রী	এম এ	নিরক্ষৰ
< ৫ বছর	৬	৬৩	৪৮	৪২	১৬	-	-	১২
> ৫ বছর	-	৭৮	২৩	১৭	-	-	-	৭৮
মুঠ	৬	১৪১	৭১	৫৯	১৬	-	-	৯০

তালিকা-৪ : গাঁওভিত্তিক আয়ের বিভক্তকৰণ

আয়ের শ্রেণীবিভাজন (টকা)	ঘৰৰ নং
>৫০০০ টকা	-
৫০০০-১০০০০	-
১১০০০-২০০০০	-
২১০০০-৩০০০০	-
৩১০০০-৪০০০০	-
৪১০০০-৫০০০০	২৮
<৫০০০০ টকা	৪২

তালিকা- ৫ : ভূমি ধাৰণের ভিত্তিত গাঁৱৰ কৃষকসকলৰ শ্রেণী বিভাগ

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি ধাৰণ অনুযায়ী কৃষকৰ শ্রেণী বিভাগ					মুঠ
		ধনী কৃষক > ১০হেক্টাৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টাৰ	উপাস্ত কৃষক < ২ হেক্টাৰ	ভূমিহীন পৰিয়াল		
১	পটুপথাৰ	-	-	২১	৩৭	৫৮	

তালিকা- ৬ : জে এফ এম চিৰ পশুধনৰ সংখ্যা

ক্রমিক নং	গাঁৱৰ নাম	গাঁও ভিত্তিক পশুধনৰ সংখ্যা								মুঠ
		গৰু	ম'হ	ছাগলী	মোঁৰা	ষাঁৰ, বলঘ	উট	কুকুৰা	অন্যান্য	
১	পটুপথাৰ	১২০	-	১৪০	-	-	-	১২৭	-	৩৮৭

তালিকা- ৭ : গাঁও ভিত্তিক আন্তঃগাঁথনি

ক্রমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অবস্থিতি	যদি অন্য ঠাইত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)	বৰ্তমান ব্যৱহাৰৰ স্থিতাৰস্থা
১	প্ৰধান পথ	ভিতৰত	০ কিঃমিঃ	ভাল
২	বিদ্যুৎ	লামড়িং	৭ কিঃমিঃ	শোচনীয়
৩	গেছ সংযোগ	ভিতৰত	০ কিঃমিঃ	শোচনীয়
৪	পৰিবহণ	লামড়িং	৭ কিঃমিঃ	ভাল
৫	প্ৰাথমিক চিকিৎসা কেন্দ্ৰ	লামড়িং	৭ কিঃমিঃ	শোচনীয়
৬	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	ভিতৰত	০ কিঃমিঃ	ভাল
৭	ডাকঘৰ	লামড়িং	৭ কিঃমিঃ	ভাল
৮	বেংক	এছ বি আই ইউ বি আই আই চি আই চি আই চি বি আই, এ জি ভি বি	৭ কিঃমিঃ	ভাল
৯	ফোন			
১০	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	ভিতৰত	০ কিঃমিঃ	ভাল
১১	গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়	ভিতৰত	০ কিঃমিঃ	ভাল
১২	কৰ সংগ্ৰহ কাৰ্যালয়	লংকা	৮১ কিঃমিঃ	ভাল
১৩	পুলিচ অফিচ	লামড়িং	১৪ কিঃমিঃ	ভাল
১৪	বনাধন কাৰ্যালয় (বিট)	বৰলংপুৰ	৭ কিঃমিঃ	ভাল
১৫	ডাকঘৰ	লামড়িং	১৪ কিঃমিঃ	শোচনীয়
১৬	বাছ ব্যৱস্থা	লামড়িং	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	দুৰ্বীয়া
১৭	বেংল স্টেচন	লামড়িং	২.৫০ কিঃমিঃ	ভাল
১৮	খোৱা পানী	কুঁৰা (১৫সেঞ্চুক)	গাঁও এলেকাৰ ভিতৰত	গড়
১৯	জে এফ এম চি পৰ্যাপ্ত			
	ৰাজস্ব সভাঘৰ	ভিতৰত	০ কিঃমিঃ	শোচনীয়
২০	জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়	হোজাই	৫৪.৬ কিঃমিঃ	ভাল

তালিকা- ৮ : জে এফ এম চির ক্রিজাত শস্য

	বর্ষা নির্ভর		জলসিথান	
	শস্যের নাম	এলেকা হেক্টের হিচাপত	শস্যের নাম	এলেকা হেক্টের হিচাপত
খাবিফ	ধান (আইজং, পংকজ)	৭৩.২০ হেক্টের	-	-
ৰবি শস্য	সৰিয়হ	১৫.৩৬ হেক্টের	-	-
অন্যান্য	উদ্যানশস্য (ভেন্ডি জলকীয়া, বেঞেনা ইত্যাদি	৬৪.৯৬ হেক্টের	-	-
	কুঁহিয়াৰ	০.৯৫ হেক্টের	-	-

তালিকা- ৯ : গাঁওখনৰ শস্য উৎপাদন ক্রপৰেখা

শস্যের প্রকার	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইণ্টল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (প্রতি হেক্টের/কুইণ্টল) আনুমানিক
ধান	৪৪৬৫ কুইণ্টল	৫৮	৬০.৯৯
সৰিয়হ	১৪৪ কুইণ্টল	৩২	৯.৩৮
শাক-পাচলি	২৪৩৬ কুইণ্টল	৫৮	৩৭.৫০
কুঁহিয়াৰ	৩৭০ কুইণ্টল	১০	৩৭০

তালিকা- ১০ : পশুখাদ্যৰ পর্যাপ্ততা

	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যের অবশিষ্ট	X	✓	X
গছৰ পৰা খাদ্য	X	✓	X
ঘাঁহ	✓	✓	✓
সেউজীয়া খাদ্য	✓	✓	✓
বনাঞ্চলত চাৰণ	X	✓	X

তালিকা- ১১ : গাঁরের পৰা বজাৰৰ অৱস্থান

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থান	যদি অন্য গাঁৰত, গাঁৰে পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান	লামড়িং	৭কিঃমিঃ
সাপ্তাহিক বজাৰ	লামড়িং	৭কিঃমিঃ
প্ৰধান বজাৰ	লামড়িং	৭কিঃমিঃ
অন্যান্য		

তালিকা- ১২ : জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা

জলৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা (উপযুক্ততা, ঝতুকালীন)	ব্যৱহাৰ (খোৱাৰ বাবে, জলসিঞ্চন, গা ধোৱা)
পানীৰ ফচল সংগ্ৰহ	-	-	-
জলাশয়	-	-	-
দমকল	১০	উপযুক্ততা	খোৱা-গা ধোৱা
নদী-নলা	১	ঝতুকালীন	গা ধোৱা
স্প্ৰিং	-	-	-
খাল	-	-	-
ৱাটাৰ বিজেৰঙৰ	-	-	-
অন্যান্য	১৫ (ব্যক্তিগত)	উপযুক্ততা	খোৱা
প্লজপিচিফাই, কুৱা	১(চৰকাৰী)		

তালিকা- ১৩ : শক্তি ব্যৱহাৰ

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	৭০ এইচ এইচ	১২ মাহ	বনাঞ্চল	মুখ্য
কেৰাচিন	৫০ এইচ এইচ	১২ মাহ	বজাৰ	গৌণ
গোবৰ, বাত' গেছ	-	-	-	-
গৰুৰ বিষ্ঠা	-	-	-	-
ৰন্ধন গেছ	২১ এইচ এইচ	১২ মাহ	চৰকাৰী	গৌণ
ইলেক্ট্ৰিক হিটাৰ	-	-	-	-
সৌৰ শক্তি	-	-	-	-

তথ্য-II জীরিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১৪ : কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

বিষয়বস্তু	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন /সংগ্ৰহ	<ul style="list-style-type: none"> ■ কৃষিৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতি ■ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি আদিৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ বিপণন কেন্দ্ৰৰ পৰা দূৰত্ব কম। 	পোক-পতংগা নিধন, কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰ আৰু হাইব্ৰিড খেতি সন্দৰ্ভত কৃষি দক্ষতা বৃদ্ধিৰ কাৰ্যসূচী
ভঁৰাল আৰু উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ সাধাৰণভাৱে ব্যৱহাৰযোগ্য ভঁৰালৰ অভাৱ। ■ বৈদ্যুতিকণ নোহোৱাৰ বাবে শীতল গৃহৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ নতুন প্ৰযুক্তি আৰু কৃষিৰ অনুশীলন। 	প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী
বিপণন	<ul style="list-style-type: none"> ■ বৈদ্যুতিকণ নোহোৱাৰ বাবে শীতল গৃহৰ অভাৱ। ■ সামগ্ৰী সৰবৰাহ কৰাৰ বাবে উপযুক্ত পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ খেতিৰ পৰা উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্ধিত চাহিদা। 	বিপণন সম্পৰ্কীয় সজাগতা কাৰ্যসূচী

তালিকা- ১৫ : মৌ পালন

বিষয়বস্তু	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
আৰ্থিক সাহায্যৰ অভাৱ	<ul style="list-style-type: none"> ■ জে এফ এম চিৰ অধীনত কোনো আন্তঃসহায়ক গোটা নাই। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ উপাৰ্জন সৃষ্টিৰ কাৰ্যসূচী 	প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী
পৰ্যাপ্ত জ্ঞানৰ অভাৱ	<ul style="list-style-type: none"> ■ দক্ষ প্ৰশিক্ষকৰ অভাৱ ■ বৈদ্যুতিকণ নোহোৱাৰ বাবে শীতল গৃহৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ভাল ঘৰৱা বজাৰ 	ঘৰৱা বজাৰত মৌৰ চাহিদা সম্পৰ্কীয় সজাগতা অনুষ্ঠান
মৌ উৎপাদন	<ul style="list-style-type: none"> ■ মান সম্পন্ন মৌ উৎপাদনৰ পৰা মৌ সংৰক্ষণলৈকে বিজ্ঞান সন্মত জ্ঞানৰ অভাৱ। 	<ul style="list-style-type: none"> ■ সান্তান্য মৌ পালকৰ চিহ্নতকৰণ 	
মৌৰ বজাৰ	<ul style="list-style-type: none"> ■ যোগানকাৰী বজাৰৰ পৰা মৌ উৎপাদকৰ মাজৰ দূৰত্ব। ■ মৌৰ পৰা তৈয়াৰ কৰা বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ বজাৰ সম্পৰ্কত সজাগতাহীনতা। 		

তালিকা- ১৭ : বিশেষ দক্ষতা (খাদ্য প্রস্তুতকরণ)

বিষয়বস্তু	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
কেঁচা সামগ্রীর উপলব্ধতা	■ উপলব্ধ কেঁচা সামগ্রীর ফলাফলহীন ব্যবহার।	জে এফ এম চি এলেকাত আম, জলকীয়া আদি উভেনদী	খাদ্য প্রস্তুতকরণ সম্বর্ত প্রশিক্ষণ কার্যসূচী
সামগ্রীর গুণগত মান	■ বিজ্ঞানসম্মত জ্ঞানৰ অভাব।	■ বাহিৰ বজাৰৰ সৈতে প্রতিযোগিতা কৰিব পৰাকৈ বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰ ব্যৱহাৰ।	আধুনিক সা-সজুলি আৰু সামগ্রী
বাণিজ্যৰ সম্ভাবনীয়তা	■ বজাৰ জ্ঞানৰ অভাব।	■ বিপণন কেন্দ্ৰৰ পৰা দূৰত্ব কম।	জে এফ এম চিৰ ভিতৰত ই ডি পি এছ কার্যসূচী
ঝণৰ ব্যৱস্থা	■ জে এফ এম চিৰ অধীনত কোনো আত্মসহায়ক গোটৰ নাই।	■ আত্মসহায়ক গোটৰ বাবে নিম্ন সুদত ঝণৰ সুবিধা।	আত্মসহায়ক গোটৰ বাবে শিক্ষামূলক অনুষ্ঠান

তালিকা- ১৮ : ঝণৰ ব্যৱস্থা

বিষয়বস্তু	কারণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কর্মসূচী
সুদৰ হাৰ	■ ব্যক্তিগত আৰু বাজৰৰ ঝণদাতাৰ উচ্চ হাৰত সুদৰ দাবী।	■ আত্মসহায়ক গোট গঠন	আত্মসহায়ক গোটৰ বাবে শিক্ষামূলক কার্যসূচী
ঝণৰ সুবিধা	■ ঝণৰ বোজা ল'বলৈ ভয়। ■ জে এফ এম চিৰ অধীনত কোনো আত্মসহায়ক গোট গঠন নোহোৱা।	■ ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন	ক্ষুদ্ৰ ঝণৰ সুবিধাসমূহৰ সম্বৰ্ত শিক্ষামূলক অনুষ্ঠান
বন্ধকৰ অসুবিধাসমূহ	■ বন্ধকত থোৱা সম্পত্তিৰ উপযুক্ত তথ্যৰ অভাব।		

পরিশিষ্ট V বন্যপ্রাণী আৰু মানুহৰ সংঘাত

Man-animal conflict list

Division Nagpur South Division, Hajji
Range Lundia Range
District Ratnagiri District

John G. Purdy No. 804
W.M.C. *Spencer* *Spencer & Sonnenfels*
Spencer L. M. *Walter Sonnenfels*
A.P.H. C. *Spencer* *Loring*

S. P. Singh
Range Forest Officer,
Lumbini Range, Lumbini

Approved

Divisional Forest Officer
Nagaon South Division
Hojai.